

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

**EKONOMICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBCHODU**

Studijní program: M6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodně podnikatelský obor

Diplomová práce

Bezpečnost potravin ve vazbě na systém RASFF

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Hana Doležalová, Ph.D.

Autor:
Michal Říha

České Budějovice

2007

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra obchodu
Akademický rok: 2005/2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michal ŘÍHA**
Studijní program: **M6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodně podnikatelský obor**

Název tématu: **Bezpečnost potravin ve vazbě na systém RASFF**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Diplomová práce se v teoretické úrovni zaměří na legislativní úpravu problematiky bezpečnosti potravin. V praktické části bude pozornost zaměřena na zavedení systému RASFF dle Nařízení 178/2002 o bezpečnosti potravin a následně na jeho praktický přínos.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury (doložené literárním přehledem)
2. Analýza informací souvisejících s aplikací systému RASFF
3. Formulace obecných závěrů

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Použitá metodika, 4. Bezpečnost potravin, 5. Systém RASFF, 6. Analýza dopadu využití systému na bezpečnost potravin, 7. Závěr, 8. Použitá literatura, 9. Přílohy.

Rozsah práce: **60 – 70 stran**
Rozsah příloh: **dle potřeby**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Rada ČR pro jakost: Národní program podpory jakosti 2003. Praha: Národní informační středisko pro podporu jakosti, 2003

Usnesení vlády ČR č. 685 ze dne 26. června 2002 o programu podpory prodeje kvalitních výrobků a poskytování kvalitních služeb Program Česká kvalita

Časopis: Svět jakosti, 2002

www.npj.cz/ceska_kvalita/ceska_kvalita.asp

www.ekoinfo.cz/jakost

www.csq.cz

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Hana Doležalová, Ph.D.**
Katedra obchodu

Datum zadání diplomové práce: **6. prosince 2005**
Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2006**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 6. prosince 2005

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ekonomickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 20.dubna 2007

.....

Michal Říha

Poděkování

Chtěl bych tímto poděkovat vedoucí diplomové práce Ing. Haně Doležalové, Ph.D. za odborné a metodické vedení, poskytnutí výstižných materiálů, připomínky, cenné rady a ochotu při konzultacích jednotlivých témat diplomové práce.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Literární přehled.....	12
2.1	Přístup EU k problematice bezpečnosti potravin.....	12
2.1.1	Bílá kniha o bezpečnosti potravin.....	12
2.1.2	Nařízení ES 178/2002 stanovující obecné principy a požadavky potravinového práva a zřizující Evropský úřad pro bezpečnost potravin.....	13
2.1.3	Evropské organizace v oblasti řízení zdravotních rizik.....	19
2.1.3.1	Evropský úřad pro bezpečnost potravin.....	19
2.1.3.2	Potravinový a veterinární úřad.....	22
2.1.3.3	Evropská komise – Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele.....	22
2.1.4	RASFF v kontextu evropské legislativy.....	23
2.2	Problematika bezpečnosti potravin v ČR po vstupu do EU.....	24
2.2.1	Legislativní a normativní předpisy.....	24
2.2.1.1	Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků).....	24
2.2.1.2	Zákon č. 110/97 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích.....	27
2.2.1.3	Vyhláška č. 147/98 Sb. o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby.....	31
2.2.1.4	Správná výrobní a hygienická praxe	34
2.2.1.5	Standardy v oblasti výroby a distribuce potravin.....	35
2.2.2	Dozorové orgány.....	39
2.2.2.1	Státní zemědělská a potravinářská inspekce.....	39
2.2.2.2	Státní veterinární správa.....	41
2.2.2.3	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.....	43
2.2.2.4	Státní zdravotní ústav.....	43
2.2.2.5	Státní rostlinolékařská správa.....	44
2.2.3	Strategie zajištění bezpečnosti potravin po vstupu do EU.....	45
2.2.3.1	Vědecky podložené hodnocení zdravotních rizik.....	45
2.2.3.2	Řízení zdravotních rizik.....	46
2.2.3.3	Rozvoj komunikace a vzdělávání.....	48
2.3	RASFF.....	50

2.3.1	Nařízení vlády č. 98/2005 Sb. stanovující systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv.....	50
2.3.2	Druhy notifikací a fungování systému v ČR.....	54
3	Metodika a cíl práce.....	58
4	Notifikace RASFF v letech 2003-2005.....	60
4.1	Přehled notifikací RASFF za 2003-2005.....	60
5	Analýza oznámení v rámci systému RASFF za rok 2005.....	67
5.1	Statistika oznámení v České republice ve srovnání s Evropskou unií v roce 2005.....	67
5.2	Oznámení přijatá systémem RASFF v České republice.....	70
5.3	Oznámení odeslaná systémem RASFF z ČR.....	73
5.4	Oznámení přijatá dle typu nebezpečí v ČR.....	75
5.5	Oznámení týkající se třetích zemí.....	78
5.6	Vyhodnocení RASFF v ČR za rok 2005.....	78
6	Závěr.....	79
7	Summary.....	81
8	Přehled použité literatury.....	83

Seznam příloh

Přílohy

Seznam zkratk

Seznam tabulek a grafů

1 Úvod

Česká republika se 1. května 2004 stala rovnoprávným členem Evropské unie. Rozhodla se tedy přijmout pravidla společenství a stát se součástí jednotného evropského trhu. Toto rozhodnutí znamenalo také respektovat veškeré závazky *acquis communautaire*.

Smlouva o založení Evropského společenství vymezuje v článku 3 jako základní podmínku fungování vnitřního trhu zabezpečení vysoké ochrany zdraví a posílení ochrany spotřebitele. Článek 95 stanoví, že Komise bude v návrzích týkajících se zdraví, bezpečnosti, ochrany životního prostředí a ochrany spotřebitele vycházet z vysoké úrovně ochrany s přihlédnutím k novému vývoji založenému na vědeckých poznatcích. Rovněž článek 152 jasně deklaruje skutečnost, že při vymezení a provádění všech politik a činností Společenství musí být zajištěn vysoký stupeň ochrany lidského zdraví.

Vysvětlení pojmu bezpečnost (nezávadnost) potravin, se opírá o Bílou knihu o zdravotní nezávadnosti potravin. Z novější legislativy EU, Nařízení parlamentu a Rady ES č.178/2002 vyplývá, že pojem „food safety“ se dá nejlépe vyložit jako „zdravotní a hygienická nezávadnost potravin“. Významově je kladen velký důraz zejména na zdravotní nezávadnost, jako hlavní způsob práce se využívá metoda analýzy rizik.

Společný trh EU se jejím rozšířením 1. května 2004 zásadně změnil. Zatímco počet obyvatel 15 členských států EU byl 380 milionů, dnes žije v EU již 450 milionů. V roce 2007 se přistoupením Rumunska a Bulharska počet obyvatel EU zvýšil na 480 milionů a pokud se členskou zemí stane i Chorvatsko a Turecko, dosáhne téměř 560 milionů. Požadavky na zajištění vysoké ochrany zdraví a posílení ochrany a podpory zájmů spotřebitele proto výrazně získávají na naléhavosti.

Česká republika se stala vůči třetím zemím smluvní stranou všech mezinárodních dohod uzavřených EU se třetími státy. V situaci, kdy nabídka zemědělských produktů a potravin převažuje nad poptávkou, hrají důležitou roli v boji o zákazníka na vnitřním a evropském trhu i další aspekty.

Dnes nestačí jen nabídnout zdravotně a hygienicky nezávadné a biologicky plnohodnotné potraviny. Je současně nutné poskytnout jasné a nezpochybnitelné důkazy o efektivním sledování zdravotní nezávadnosti potravin, okamžitě využívat nejnovější vědecké poznatky při ochraně zdraví spotřebitele a předkládat přesvědčivé důkazy ve srozumitelné formě.

Jak prokázala zkušenost s BSE nebo dioxiny, jakákoliv krize důvěry zákazníka má rozsáhlý účinek na prodejce, zpracovatele a zemědělskou prvovýrobu. Krize takového

rozměru může vést až k rozsáhlým sociálním otřesům, způsobeným zánikem desetitisíců pracovních příležitostí, a má tak i velký politický dopad. Česká republika proto musí věnovat velkou pozornost všem fázím zemědělské prvovýroby, zpracování produktů a jejich distribuci. Je nutné zajistit vysokou míru spolupráce všech zainteresovaných institucí a trvale usilovat o zvyšování důvěry spotřebitele podporou jeho zájmů.

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie se i zde začalo používat slovní spojení Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed – RASFF).

Evropský systém RASFF je spravován Evropskou komisí a je zřízen ve formě sítě, která kromě Evropské komise zahrnuje členské státy Evropské unie a Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Od 1. ledna 2007 se počet zemí, které jsou napojeny na RASFF, zvýšil na 30 (27 členských zemí EU a 3 země EFTA: Norsko, Island a Lichtenštejnsko).

Tento systém slouží pro ohlašování přímého nebo nepřímého rizika ohrožení zdraví lidí plynoucího z potraviny nebo krmiva, které byly vyvezeny mimo teritorium jednotlivého členského státu. Výměna informací mezi členy sítě slouží k zabránění uvedení do oběhu nebezpečných potravin a krmiv, případně jejich stažení z oběhu. Informace jsou mezi členy sítě vyměňovány především za účelem ochrany zdraví spotřebitele.

2 Literární přehled

2.1 Přístup EU k problematice bezpečnosti potravin

Základním principem evropské potravinové politiky je vysoký standard kvality a zdravotní nezávadnosti potravin, který zaručuje ochranu zdraví spotřebitelů. Zároveň je třeba si uvědomit, že spotřebitelům nejen u nás, ale ve všech členských zemích je nutné nabídnout široký výběr vysoce hodnotných potravin. Zdravotní nezávadnost potravin je předpokládána jako samozřejmost, která vyplývá z povinností každého výrobce a je dána ze zákona.

V souvislosti s budoucím rozšířením Společenství je nutné, aby i všechny kandidátské země realizovali tuto politiku a zajistili příslušné právní předpisy nejen pro zdravotní nezávadnost, ale i pro příslušnou kvalitu potravin. S tím souvisí i vytvoření příslušného kontrolního systému, který bude rovnocenný těm, které již platí a jsou používány v EU. Základním aspektem této potravinové legislativy je nejen ochrana zdraví spotřebitelů, ale i ochrana jejich ekonomických zájmů. Bezpečnost, nebo také nezávadnost potravin, je klíčovým zájmem všech občanů v Evropě. Evropská unie proto klade velký důraz na nezávadnost potravin a samozřejmě i na kvalitu potravin.

2.1.1 Bílá kniha o bezpečnosti potravin

V Evropské unii koncem devadesátých let dvacátého století došlo k několika případům ohrožení zdraví spotřebitele z potravin, jejichž důsledkem bylo snížení důvěry spotřebitele v systém ochrany spotřebitele před nebezpečím z potravin působícím v rámci Evropské unie. Evropská unie proto začala problematiku ochrany zdraví spotřebitele před nebezpečím z potravin komplexně řešit. V této souvislosti se začal stále častěji objevovat pojem „*food safety*“ překládaný do českého jazyka jako „bezpečnost potravin“. Na úrovni Evropské unie vznikl dokument „*White Paper on Food Safety*“ tj. „Bílá kniha o bezpečnosti potravin“, v němž byla zpracována koncepce pro zajištění bezpečnosti potravin v Evropské unii. „Food safety“ tj. „bezpečnost potravin“ se stal pojmem pro komplexní systém ochrany spotřebitele před nebezpečím pocházejícím z potravin v Evropské unii.

Pilířem evropské potravinové politiky musí být vysoký standard zdravotní nezávadnosti potravin, který bude chránit a upevňovat zdraví spotřebitelů. Výroba a

spotřeba potravin mají zásadní význam pro každou společnost a jsou spojeny s ekonomickými, sociálními a mnohdy i ekologickými důsledky. Při koncipování potravinové politiky je třeba mít na zřeteli všechna tato hlediska, i když ochrana zdraví musí mít vždy přednost.

Spotřebitelům je třeba nabídnout široký sortiment zdravotně nezávadných a vysoce hodnotných výrobků ze všech členských států. Potravinový výrobní řetězec je stále složitější. Má-li se chránit zdraví spotřebitelů, musí být každý jeho článek stejně silný. Tuto zásadu je nutné dodržovat nezávisle na tom, jsou-li potraviny vyrobeny v rámci Evropského společenství nebo dovezeny ze třetích zemí. Účinné uplatňování politiky zdravotní nezávadnosti potravin musí předpokládat provázanost výroby potravin jako zásadní požadavek. Vyžaduje hodnocení a kontrolu zdravotních rizik spojených s výchozími vstupy, zemědělskými postupy a zpracováním potravin; vede dále k vydávání účinných pravidel pro ovládání těchto rizik, a konečně vyžaduje zřízení a provozování kontrolních systémů, jejichž pomocí lze kontrolovat a prosazovat aplikaci těchto pravidel.

Základním principem bezpečnosti potravin je *princip prevence*, tj. princip uskutečnění všech opatření k ochraně zdraví spotřebitele před nebezpečím z potravin. K uskutečnění záměru získání a udržení důvěry spotřebitele v bezpečnost potravin je nezbytné získávání, sběr a analýza informací tak, aby bylo možno v reálném čase reagovat na potenciální ohrožení a aby nedocházelo ke krizovým situacím a potřebě náročných nápravných opatření. K tomuto účelu má napomoci budování informačních systémů pro získávání běžných informací z oblasti bezpečnosti potravin a dále vybudování systému rychlého varování pro potraviny.

Zajištění bezpečnosti potravin v jejím pojetí tak, jak je vymezena v Bílé knize o bezpečnosti potravin, představuje provádění velkého množství činností, které mají za cíl zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitele před ohrožením jeho zdraví potravinami.

[Literatura 15]

2.1.2 Nařízení ES 178/2002 stanovující obecné principy a požadavky potravinového práva a zřizující Evropský úřad pro bezpečnost potravin

Nařízení č. 178/2002 o bezpečnosti potravin

Dlouho připravované nařízení stanovující obecné principy a požadavky na potravinové právo, zřizující Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety

Authority - EFSA) a stanovující postupy v záležitostech závadnosti potravin bylo v lednu 2002 přijato Evropským parlamentem a Radou a vydáno pod č. 178/2002. V části I (§§ 1 – 3) se vymezuje rozsah a stanovují definice, v části II (§§ 4 – 21) se uvádějí obecné principy potravinového práva, část III (§§ 22 – 49) se týká Evropského úřadu pro nezávadnost potravin (EFSA), část IV (§§ 50 – 57) obsahuje ustanovení ohledně rychlého systému varování a opatření v případě krizí, část V (§§ 58 – 65) uvádí procedurální a závěrečná ustanovení.

V dalším textu jsou popsána některá zásadní a zvláště významná ustanovení:

Článek 1

Nařízení je základem pro zabezpečování vysoké úrovně ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů ve vztahu k potravinám, přičemž má při zajišťování efektivní funkce vnitřního trhu na zřeteli především pestrost nabídky potravin včetně tradičních výrobků. Nařízení ustanovuje obecné principy a zodpovědnosti, způsoby uplatňování přísně vědeckých zásad, efektivní organizační uspořádání a postupy, kterými se provedou rozhodnutí učiněná v záležitostech nezávadnosti potravin a krmiv. Ustanovení tohoto nařízení se vztahují na celé řetězce potravin a krmiv od produkce, přes zpracování až po distribuci.

Nevztahuje se na primární produkci pro soukromé domácí použití nebo domácí zpracování, manipulaci a skladování potravin pro soukromou domácí spotřebu.

Článek 2

Potravina je definována jako látka nebo produkt ať už zpracovaný, částečně zpracovaný nebo nezpracovaný, který je určen ke konzumaci lidmi, nebo se odůvodněně čekává, že bude konzumován. Termín „potravina“ zahrnuje nápoje, žvýkačky a dále jakékoli látky včetně vody, které se během zpracování, přípravy či manipulace stanou součástí potraviny. Termín „potravina“ nezahrnuje krmiva, živá zvířata, která nejsou připravena pro umístění na trh pro lidskou spotřebu, plodiny před sklizní, léčiva podle definice v nařízeních 65/65 a 92/73, kosmetiku podle definice ve směrnici 76/768, tabák a tabákové výrobky podle definice ve směrnici 89/622, narkotika a psychotropní látky, rezidua a kontaminanty.

Článek 3

Termín „*potravinové právo*“ znamená zákony, nařízení a administrativní ustanovení týkající se jednak potravin obecně, jednak podrobně nezávadnosti potravin, a to na úrovni Společenství i na úrovni národní.

Vzhledem k zaměření na nezávadnost potravin zahrnuje nejen celý potravinový řetězec, ale i krmiva produkovaná a používaná za účelem chovu zvířat určených na potraviny. Termín „*riziko*“ znamená funkci pravděpodobnosti negativního účinku na zdraví a závažnosti tohoto efektu, která vede k nebezpečí.

„*Nebezpečí*“ je biologický, chemický nebo fyzikální prvek, při němž nebo za jehož podmínek jsou potravina nebo krmivo potenciálně schopny vyvolat negativní zdravotní efekt.

Článek 6

K zajištění ochrany zdraví lidí musí být veškeré potravinové právo založeno na *analýze rizik*. Hodnocení rizik je vědecký proces sestávající ze čtyř kroků: identifikace nebezpečí, stanovení charakteristiky nebezpečí, vyhodnocení míry expozice a stanovení charakteristiky rizika. Musí být prováděno nezávisle, objektivně a transparentně. Při řízení rizika se musí brát v úvahu výsledky hodnocení rizika a především stanovisko Úřadu.

Článek 8

Úkolem potravinového práva je chránit zájmy spotřebitele a zajistit, aby měl k dispozici dostatek informací, které mu umožní výběr potravin. Musí preventivně chránit před podvody, klamavými praktikami, falšováním a dalšími praktikami poškozujícími spotřebitele.

Článek 13

Společenství a členské státy se musí podílet na vývoji mezinárodních technických norem pro potraviny a krmiva a na sanitárních a fytosanitárních normách a podporovat koordinaci prací. Musí věnovat zvláštní pozornost potřebám rozvojových zemí a s použitím mezinárodních norem nevytvářet překážky exportu z rozvojových zemí. Musí také podporovat soulad mezi mezinárodními technickými normami a potravinovým právem Společenství.

Článek 14

Podrobně se rozpracovává zásada, že na trh nesmí být uvedena potravinová látka, která může poškodit zdraví nebo se nehodí k lidské spotřebě.

Článek 17

Stanovuje se, že podnikatelé v potravinářství jsou zodpovědní za to, že ve všech stupních řetězce, které se jich týkají, jsou splněny požadavky potravinového práva, které jsou z hlediska jejich aktivit relevantní. Členské státy musí potravinové právo prosazovat, musí provádět monitoring a ověřování skutečnosti, že potravinářští podnikatelé plní relevantní požadavky potravinového práva, a to ve všech stupních. K tomu účelu musí mít vytvořen systém úředního dozoru a další aktivity, podle toho, jak to vyžadují okolnosti, včetně komunikace s veřejností. Členské státy také musí navrhnout efektivní, proporcionální a odrazující pravidla na opatření a postihy pro případ neplnění potravinového práva.

Článek 18

Podrobně se vymezuje, jak musí být zabezpečena „vystopovatelnost“ - možnost po krocích sledovat potraviny, krmivo, zvíře určené k výrobě potravin nebo látku určenou k začlenění (nebo se to o ní předpokládá) do potravin nebo krmiva, a to ve všech stupních výroby, zpracování a distribuce.

Sledovatelnost

1. Ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce je nutné zajistit sledovatelnost potravin, krmiv, zvířat určených k produkci potravin a jakékoli jiné látky, která je určena k přimísení do potravin nebo krmiva nebo u níž se předpokládá, že do nich bude přimísená.
2. Provozovatelé potravinářských a krmivářských podniků musí být schopni identifikovat každou osobu, která jim dodala potraviny, krmivo, hospodářské zvíře nebo jakoukoli látku, která je určena k přimísení do potravin nebo krmiva nebo u níž se předpokládá, že do nich bude přimísená. Za tímto účelem zavedou tyto provozovatelé systémy a postupy, které umožní, aby tyto informace byly na požádání poskytnuty příslušným orgánům.

3. Provozovatelé potravinářských a krmivářských podniků zavedou systémy a postupy umožňující identifikovat podniky, kterým byly dodány jejich výrobky. Tyto informace poskytnou na požádání příslušným orgánům.
4. Potraviny nebo krmivo, které jsou uváděny nebo mohou být uvedeny na trh Společenství, musí být odpovídajícím způsobem označeny nebo identifikovány pomocí související dokumentace nebo souvisejících údajů podle odpovídajících požadavků stanovených ve specifičtějších předpisech s cílem umožnit jejich sledovatelnost.
5. Předpisy pro uplatňování požadavků tohoto článku pro jednotlivá odvětví mohou být přijaty postupem podle čl. 58 odst. 2.

Článek 19

V rámci své odpovědnosti je potravinářský podnikatel povinen, pokud ví nebo má důvod se domnívat, že potravina, za niž zodpovídá není v souladu s požadavky na nezávadnost, okamžitě učinit zde uvedená opatření.

Odpovědnost za potravinu

1. Jestliže se provozovatel potravinářského podniku domnívá nebo má důvod se domnívat, že potravina, kterou dovezl, vyprodukoval, zpracoval, vyrobil nebo distribuoval, není v souladu s požadavky na bezpečnost potravin, neprodleně přistoupí ke stažení dotyčné potraviny z trhu, pokud tato potravina již není pod bezprostřední kontrolou tohoto původního provozovatele potravinářského podniku, a uvědomí o tom příslušné orgány. Jestliže se již produkt mohl dostat ke spotřebiteli, provozovatel účinně a přesně informuje spotřebitele o důvodu jeho stažení, a jeli to nezbytné, převezme zpět od spotřebitelů již dodané produkty, nestačí-li k dosažení vysoké úrovně ochrany zdraví jiná opatření.
2. Provozovatel potravinářského podniku odpovědný za maloobchodní nebo distribuční činnost, která nemá vliv na balení, označování, bezpečnost nebo neporušenost potraviny, zahájí v mezích své činnosti postupy, jimiž se z trhu stahují výrobky nesplňující požadavky na bezpečnost potravin, a přispívá k bezpečnosti potraviny tím, že předá významné informace nezbytné ke sledování potraviny, přičemž spolupracuje na opatřeních producentů, zpracovatelů, výrobců nebo příslušných orgánů.
3. Provozovatel potravinářského podniku neprodleně uvědomí příslušné orgány, pokud se domnívá nebo má důvod se domnívat, že potravina, kterou uvedl na trh, může být škodlivá pro lidské zdraví. Provozovatel uvědomí příslušné orgány o opatřeních, která

přijal s cílem předejít riziku pro konečného spotřebitele, a nebrání žádné osobě ani žádnou osobu neodrazuje od toho, aby v souladu s vnitrostátními právními předpisy a právní praxí spolupracovala s příslušnými orgány, lze-li tím předejít riziku spojenému s potravinou nebo toto riziko zmenšit či vyloučit.

4. Provozovatelé potravinářských podniků spolupracují s příslušnými orgány v rámci opatření přijatých s cílem zabránit riziku spojenému s potravinou, kterou dodali, nebo toto riziko zmenšit.

Článek 22 – 23

Zřizuje se *Evropský úřad pro bezpečnost potravin*, jehož úkolem bude provádět technické poradenství a poskytovat vědeckou a technickou podporu legislativě Společenství, a to ve všech oblastech, kde to může mít přímý nebo nepřímý dopad na závadnost potravin. Bude k těmto účelům obstarávat nezávislé informace ze všech potřebných oblastí a komunikovat ohledně rizik. Podrobně jsou rozvedeny cíle a úkoly, které má Úřad splňovat.

Článek 24 – 28

Stanovuje se organizační struktura Úřadu sestávající z Řídící základny, Útvaru výkonného ředitele, Poradního fóra, Vědeckého výboru a Vědeckého panelu. Vymezuje se postup vytváření útvarů, jejich pravomoci, úkoly a zodpovědnosti.

Článek 29 – 49

Je stanoven postup při plnění jednotlivých povinností, jako je vydávání vědeckých stanovisek, vydávání stanovisek v případě sporů, zpracovávání studií, identifikace rizik, účasti na systému rychlého varování. Vymezuje se způsob dosahování nezávislosti, transparentnosti a uchovávání důvěrných informací při činnostech úřadu. Jsou určena pravidla komunikace Úřadu s Komisí, členskými státy a různými zájmovými skupinami. Stanovuje se způsob financování a právní postavení zaměstnanců Úřadu.

Článek 50 – 52

Rychlý systém varování pro oznamování přímého nebo nepřímého rizika ohrožení zdraví potravinami nebo krmivy je vytvořen jako síť. Zahrnuje Komisi, Úřad a členské státy, které musí oznámit své národní kontaktní místo (NKM). Za činnost systému

zodpovídá Komise. Jsou stanovena pravidla, v jakých případech a jakým způsobem se postupuje, aby nedošlo k šíření ohrožení.

Článek 53 – 54

Pokud je zřejmé, že určitá potravina nebo krmivo pocházející ze Společenství nebo dovezená ze třetí země znamená vážné riziko pro zdraví lidí zvířat nebo pro životní prostředí, přijme Komise okamžitě mimořádné opatření spočívající v zákazu uvádění na trh, zákazu dovozu nebo stanovení speciálních podmínek. Přijaté opatření musí být nejpozději do 10 pracovních dnů buď potvrzeno, změněno, odvoláno nebo prodlouženo.

Článek 55 – 57

Komise má za povinnost vytvořit ve spolupráci s Úřadem a členskými státy generální plán pro případ krize. Nastane-li situace, kdy je přímo, či nepřímo vážně ohroženo zdraví lidí prostřednictvím potravin či krmiv a toto nebezpečí nelze odvrátit nebo snížit opatřeními, která jsou k dispozici, vytvoří Komise „krizovou jednotku“, v níž má zastoupení Úřad a v případě nutnosti zabezpečí vědecké a technické zázemí a informuje veřejnost.

[Literatura 6]

2.1.3 Evropské organizace v oblasti řízení zdravotních rizik

2.1.3.1 Evropský úřad pro bezpečnost potravin

A. Poslání a úkoly

Poslání úřadu

Úřad poskytuje vědecká stanoviska a vědeckou a technickou podporu pro legislativní a politickou činnost Společenství ve všech oblastech, které mají přímý nebo nepřímý vliv na bezpečnost potravin a krmiv. Úřad je nezávislým zdrojem informací o všech záležitostech v těchto oblastech a zabezpečuje sdělování o riziku.

Úřad přispívá k vysoké úrovni ochrany lidského života a zdraví a v tomto ohledu bere v úvahu zdraví a dobré životní podmínky zvířat, zdraví rostlin a ochranu životního prostředí v rámci fungování vnitřního trhu.

Úřad shromažďuje a analyzuje údaje umožňující charakterizovat a sledovat rizika, která mají přímý nebo nepřímý vliv na bezpečnost potravin a krmiv.

Úkoly úřadu

Úřad má tyto úkoly:

- a) poskytovat orgánům Společenství a členským státům co nejlepší vědecká stanoviska ve všech případech stanovených v právních předpisech Společenství, jakož i k jakýmkoli otázkám v rámci své působnosti;
- b) podporovat a koordinovat vývoj jednotných metodik hodnocení rizika v oblastech spadajících do jeho působnosti;
- c) poskytovat vědeckou a technickou podporu Komisi v oblastech své působnosti a na požádání poskytovat vědeckou a technickou podporu při výkladu a posuzování stanovisek k hodnocení rizika;
- d) zadávat vědecké studie nezbytné k plnění svého poslání;
- e) vyhledávat, shromažďovat, uspořádávat, analyzovat a shrnovat vědecké a technické údaje v oblastech své působnosti;
- f) přijímat opatření k identifikaci a charakterizaci nově vznikajících rizik v oblastech své působnosti;
- g) vytvořit systém propojených sítí organizací, které působí v oblastech jeho působnosti, a zajistit fungování tohoto systému;
- h) na žádost Komise poskytovat vědeckou a technickou pomoc v rámci postupů řízení rizika používaných Komisí v souvislosti s bezpečností potravin a krmiv;
- i) na žádost Komise poskytovat v oblastech své působnosti vědeckou a technickou pomoc s cílem zdokonalit spolupráci mezi Společenstvím, kandidátskými zeměmi, mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi;
- j) zajišťovat, aby v oblastech jeho poslání dostávala veřejnost a zúčastněné osoby rychlé, spolehlivé, objektivní a srozumitelné informace;

B. Organizace

Orgány úřadu

Úřad má tyto orgány:

- a) správní radu,
- b) výkonného ředitele a jeho zaměstnance,
- c) poradní sbor,
- d) vědecký výbor a vědecké komise.

C. Způsob činnosti

Vědecká stanoviska

Úřad vydává vědecké stanovisko

- a) na žádost Komise k jakékoli záležitosti v oblasti své působnosti a ve všech případech, kdy se v právních předpisech Společenství stanoví, že má být úřad konzultován;
- b) z vlastního podnětu k záležitostem spadajícím do jeho působnosti.

Evropský parlament nebo členský stát mohou požádat úřad o vydání vědeckého stanoviska k záležitostem spadajícím do jeho působnosti. K žádostem přiloží dokumentace vysvětlující vědeckou otázku, která má být projednána, jakož i zájem Společenství v této otázce. Není-li lhůta pro vydání vědeckého stanoviska uvedena již v právních předpisech Společenství, vydá úřad vědecká stanoviska ve lhůtě uvedené v žádostech o stanoviska, s výjimkou řádně odůvodněných případů.

Jestliže úřad již vydal vědecké stanovisko k věci uvedené v žádosti, může žádost odmítnout, pokud dojde k závěru, že neexistují žádné nové vědecké poznatky, které by byly důvodem pro přezkoumání.

Rozdílná vědecká stanoviska

Úřad dbá na to, aby včas odhalil všechny potenciální zdroje rozdlů mezi svými vědeckými stanovisky a vědeckými stanovisky, která formulují jiné subjekty plnící podobné úkoly. Pokud úřad objeví potenciální zdroj rozdlů, spojí se s dotyčným orgánem, aby zajistil, že obě strany mají k dispozici veškeré významné vědecké informace, a aby určil, které vědecké otázky mohou být předmětem sporu.

Vědecká a technická pomoc

Úřad může být Komisí požádán o vědeckou nebo technickou pomoc v jakékoli oblasti své působnosti. Úkol poskytnout vědeckou nebo technickou pomoc spočívá ve vědecké nebo technické práci, při níž se využívají uznávané vědecké nebo technické zásady a která nevyžaduje vědecké hodnocení vědeckým výborem nebo vědeckou komisí.

Identifikace nově vznikajících rizik

Úřad vytváří kontrolní postupy pro systematické vyhledávání, shromažďování, porovnávání a analyzování informací a údajů s cílem identifikovat nově vznikající rizika v oblastech své působnosti. Pokud má úřad informace, na jejichž základě může usuzovat na

nově vznikající vážné riziko, žádá členské státy, jiné agentury Společenství a Komisi o dodatečné informace. Členské státy, dotyčné agentury Společenství a Komise odpovídají neprodleně a předávají všechny významné informace, které mají k dispozici.

Systém včasné výměny informací

Má-li úřad co nejlépe plnit svůj úkol týkající se sledování zdravotních a nutričních rizik spojených s potravinami, musí obdržet všechny zprávy předávané prostřednictvím systému včasné výměny informací. Analyzuje obsah těchto zpráv s cílem poskytnout Komisi a členským státům všechny informace nezbytné pro analýzu rizika.

2.1.3.2 Potravinový a veterinární úřad

Potravinový a veterinární úřad (Food and Veterinary Office) si klade za cíl podporovat efektivní kontrolní systémy v oblasti bezpečnosti potravin, a to jak z pohledu ochrany zvířat, tak i rostlin. Hodnotí a kontroluje dodržování legislativy EU v oblasti bezpečnosti potravin v členských státech a třetích zemích, vyvážejících do EU a dále přispívá k rozvoji politiky EU v oblasti bezpečnosti potravin. Je součástí DG SANCO a sídlí v Grange (Irsko).

2.1.3.3 Evropská komise – Generální ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele

Posláním Generálního ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele (dále jen „DG SANCO“) je především příprava a aktualizace legislativy EU, týkající se péče o zdraví občanů Evropské Unie ve vztahu k uplatňování jejich spotřebitelských práv.

Dalším neméně významným úkolem DG SANCO je kontrola dodržování právních předpisů týkajících se výrobců, distributorů a prodejců potravin a kontrola implementace právních předpisů v členských zemích EU. V současné době DG SANCO pracuje na dalším zdokonalování a především konsolidaci potravinového práva EU.

[Literatura 21]

2.1.4 RASFF v kontextu evropské legislativy

Od vzniku systému do dnešního dne prošel mechanismus výměny informací mnoha změnami, které byly promítnuty i v právních předpisech.

System v podstatě existuje od roku 1978, kdy na základě doporučení Rady byly postupně vydávány směrnice, doporučení a nařízení, týkající se bezpečnosti výrobků, hygieny pracovního prostředí a zdraví zaměstnanců, až po zdravotně nezávadné (bezpečné) potraviny .

System rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF) vychází z článků 50 - 52 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví se postupy týkající se bezpečnosti potravin.

Dle článku 50 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, aniž by byly dotčeny právní předpisy Evropského společenství, členské státy neprodleně oznámí Evropské komisi prostřednictvím systému včasné výměny informací:

- a) všechna opatření, která členské státy přijmou s cílem omezit uvádění potraviny nebo krmiva na trh nebo prosadit jejich stažení z trhu nebo zpětné převzetí, pokud již byly dodány spotřebitelům, z důvodu ochrany lidského zdraví před rizikem, které vyžaduje rychlé jednání;
- b) všechna doporučení hospodářským subjektům nebo dohody s nimi uzavřené, které mají za cíl na základě dobrovolnosti nebo povinnosti dosáhnout toho, aby se z důvodu vážného rizika pro lidské zdraví vyžadujícího rychlé jednání zabránilo uvedení určité potraviny nebo krmiva na trh nebo jejich případného užití, nebo aby toto uvedení na trh či užití bylo omezeno nebo aby se na ně vztahovaly zvláštní podmínky;
- c) všechny případy odmítnutí šarže, kontejneru nebo nákladu potravin nebo krmiv příslušným orgánem na hraničním přechodu v Evropské unii, které souvisí s přímým nebo nepřímým rizikem pro lidské zdraví.

[Literatura 17]

2.2 Problematika bezpečnosti potravin v ČR po vstupu do EU

2.2.1 Legislativní a normativní předpisy

2.2.1.1 Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků)

A. *Všeobecná bezpečnost výrobků (směrnice č. 92/59/EHS)*

Směrnice č. 92/59/EHS, o všeobecné bezpečnosti výrobků má především přispět k prevenci nehod a minimalizovat riziko a tak předejít vzniku škody. Bezpečný výrobek je takový výrobek, který při svém používání za normálních nebo rozumně předvídatelných podmínek nepředstavuje žádné nebo jen minimální riziko. Výrobce je definován podobně jako ve směrnici o odpovědnosti za výrobek. Výrobkem se rozumí cokoliv, co může spotřebitel používat a co bylo předmětem obchodní činnosti.

Výrobce má povinnost dodávat spotřebitelům informace o výrobcích, které jsou nutné k tomu, aby si mohli zhodnotit riziko vyplývající z používání výrobku. Distributoři nesmějí dodávat výrobky, o kterých vědí nebo mají vědět, že jsou nebezpečné. Odpovědností podle této směrnice není dotčena odpovědnost podle směrnice o odpovědnosti za výrobek.

Směrnice byla do českého právního řádu implementována zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků.

[Literatura 10]

B. *Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů*

Předmět úpravy (§ 1)

Účelem tohoto zákona je, v souladu s právem Evropských společenství, zajistit, aby výrobky uváděné na trh a do oběhu byly bezpečné. Tímto zákonem zůstávají nedotčena ustanovení zvláštních právních předpisů, jestliže stanoví požadavky na bezpečnost výrobků nebo na omezení rizik, která jsou s výrobky při jejich užívání spojena.

Výrobek (§ 2)

Výrobkem pro účely tohoto zákona je jakákoliv movitá věc, která byla vyrobena, vytěžena nebo jinak získána bez ohledu na stupeň jejího zpracování a je určena k nabídce spotřebiteli nebo lze očekávat, že bude užívána spotřebiteli, pokud tato věc je dodávána v rámci podnikatelské činnosti úplatně nebo bezúplatně, a to jako věc nová nebo použitá či upravená.

Obecné požadavky na bezpečnost výrobku (§ 3)

Bezpečným výrobkem je výrobek, který za běžných nebo rozumně předvídatelných podmínek užití nepředstavuje po dobu stanovené nebo obvyklé použitelnosti žádné nebezpečí nebo jehož užití představuje vzhledem k bezpečnosti a zdraví osob pouze minimální nebezpečí při správném užívání výrobku, přičemž se sledují zejména:

- a) vlastnosti výrobku, jeho životnost, složení, způsob balení, návod na jeho montáž a uvedení do provozu, pro způsob užívání včetně vymezení prostředí užití, způsoby označení, návod na údržbu a likvidaci, další údaje a informace poskytnuté výrobcem; návod musí být uveden v českém jazyce,
- b) vliv na další výrobky, jestliže lze důvodně předpokládat jeho užívání s dalším výrobkem,
- c) způsoby předvádění výrobků,
- d) kategorie uživatelů, kteří mohou být ohroženi při užití výrobku, zejména děti a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace.

Za bezpečný výrobek se považuje výrobek splňující požadavky zvláštního právního předpisu a mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a které byly vyhlášeny ve Sbírce mezinárodních smluv. Pokud pro výrobek takový předpis neexistuje, považuje se za bezpečný výrobek ten, který splňuje požadavky českých technických norem nebo odpovídá stavu vědeckých a technických poznatků známých v době jeho uvedení na trh. Možnost dosažení vyšší úrovně bezpečnosti nebo dostupnosti jiných výrobků představujících nižší stupeň rizika není důvodem k tomu, aby nebyl výrobek považován za bezpečný. Nebezpečným výrobkem je každý výrobek, který nevyhovuje výše uvedeným požadavkům na bezpečný výrobek

Průvodní dokumentace a označování výrobků (§ 4)

Výrobek uváděný na trh musí být opatřen průvodní dokumentací a označen způsobem a v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy. Průvodní dokumentací výrobku jsou doklady, jež jsou podle zvláštních právních předpisů nutné k převzetí a k užívání zboží.

Označování výrobku je opatření výrobku štítkem nebo jakýkoli jiný způsob označení, který stanoví zvláštní právní předpisy.

Povinnosti osob při zajišťování bezpečnosti výrobku uváděného na trh a do oběhu (§ 5)

Výrobce se pro účely tohoto zákona rozumí osoba, která vyrobila konečný výrobek, jakož i každá další osoba, která jako výrobce uvede na výrobku svou obchodní firmu, ochrannou známku nebo jiný rozlišovací znak, nebo osoba, která výrobek upraví. Výrobce a dovozce jsou povinni uvádět na trh a do oběhu pouze výrobky, které jsou bezpečné.

Distributor nesmí distribuovat ty výrobky uvedené na trh, o nichž na základě svých informací a odborných znalostí ví nebo může předpokládat, že požadavky na bezpečnost výrobků neodpovídají.

Pokud výrobky svými vlastnostmi sice splňují požadavky bezpečnosti, ale určitý způsob užívání může bezpečnost spotřebitele ohrozit, jsou osoby uvádějící na trh a do oběhu takové výrobky povinny na toto nebezpečí upozornit v průvodní dokumentaci. Současně jsou tyto osoby povinny přesně označit části výrobků, které mohou vyvolat nebezpečí, a popsat způsob jejich užívání.

Výrobce, dovozce a distributor jsou dále povinni stáhnout z trhu a z oběhu výrobek, jestliže zjistí, že není bezpečný. Pokud uvedené osoby tuto povinnost nesplní, je orgán dozoru oprávněn, je-li ohrožen život, zdraví nebo majetek, vedle uložení pokuty nařídit též zničení výrobku na náklad toho, kdo povinnost stažení výrobku z trhu nesplnil.

Opatření orgánů veřejné správy (§ 6)

Orgány státní správy a orgány územní samosprávy v přenesené působnosti jsou povinny činit v mezích své působnosti veškerá opatření, aby zamezily dovozu, vývozu a uvádění na trh výrobků, které nejsou bezpečné, nebo zamezily jejich dalšímu oběhu. O výrobcích na trhu, které nejsou bezpečné, jsou povinny všemi dostupnými prostředky, například prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, informovat spotřebitelskou

veřejnost. Na tyto případy se nevztahuje povinnost mlčenlivosti uložená podle zvláštních právních předpisů.

Dozor (§ 7)

Dozor nad tím, zda na trh jsou uváděny bezpečné výrobky provádějí podle působnosti, vyplývající z povahy konkrétního výrobku, orgány dozoru stanovené zvláštními právními předpisy; pokud nelze působnost orgánu dozoru takto stanovit, je k provádění dozoru příslušná Česká obchodní inspekce (dále jen "orgány dozoru"). Orgány dozoru jsou povinny provádět kontroly vlastností výrobků z hlediska bezpečnosti.

Oznamovací povinnost (§ 9)

Orgány dozoru jsou povinny oznámit výskyt výrobku, který není bezpečný (§ 3), Ministerstvu průmyslu a obchodu (dále jen "ministerstvo"). Ministerstvo je zároveň odpovědné za zajištění systému pro rychlou výměnu informací Evropských společenství (RAPEX) v situacích vážného a bezprostředního rizika pro zdraví a bezpečnost spotřebitelů.

Pokud riziko plynoucí z nebezpečného výrobku může přesáhnout území České republiky, ministerstvo je povinno neprodleně informovat o výskytu takového výrobku Komisi Evropských společenství (dále jen "Komise"). Pokud ministerstvo obdrží od Komise informace o výskytu nebezpečného výrobku mimo území České republiky, avšak v rámci Evropské unie, oznámí to neprodleně příslušnému orgánu dozoru, který zakáže uvedení výrobku na trh nebo nařídí stažení takového výrobku z trhu.

[Literatura 1]

2.2.1.2 Zákon č. 110/97 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích

Účelem zákona je stanovit zvláštní povinnosti podnikatelů při výrobě potravin a tabákových výrobků a jejich uvádění do oběhu a upravit státní dozor nad dodržováním povinností vyplývajících z tohoto zákona.

Hlavní význam a poslání zákona lze charakterizovat takto:

- zákon soustřeďuje do jednoho komplexu všechny dosud roztržštěné právní předpisy a požadavky na výrobu, prodej a kontrolu potravin;

- nahradil některé neaktuální a překonané předpisy, které vycházely z jiných společenských a ekonomických podmínek;
- představuje výrazný pokrok v harmonizaci předpisů EU;
- stanovuje jednotné a transparentní podmínky pro všechny zúčastněné, pro výrobce, dovozce, obchodníky a inspekční orgány;
- zjednodušuje systém státního dozoru a nově stanovuje kompetence a rozsah činnosti jednotlivých kontrolních organizací tak, aby nedocházelo k jejich překrývání.

Základní pojmy (§ 2)

Dle paragrafu 2 se rozumí:

- a) *zdravotně nezávadnými potravinami* potraviny, které splňují chemické, fyzikální a mikrobiologické požadavky na zdravotní nezávadnost stanovené tímto zákonem, vyhláškou nebo které jsou uváděny do oběhu se souhlasem Ministerstva zdravotnictví podle § 11 odst. 2 písm. b),
- b) *jakostí* soubor charakteristických vlastností jednotlivých druhů, skupin a podskupin potravin a tabákových výrobků, jejichž limity jsou stanoveny tímto zákonem a vyhláškou,
- c) *látkami kontaminujícími* látky, které se do potravin dostaly neúmyslně při výrobě, zpracování, balení, přepravě nebo skladování, mimo mechanické nečistoty, mikroby, živé nebo mrtvé živočišné škůdce a části jejich těl.

Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku (§ 3)

Provozovatel potravinářského podniku je povinen:

- a) dodržovat požadavky na zdravotní nezávadnost, jakost, přepravu, skladování a technologické požadavky stanovené tímto zákonem a vyhláškou;
- b) oddělit prostory pro výrobu potravin a zacházení s nimi od jiných prostor;
- c) zajistit při výrobě potravin hygienické podmínky a požadavky stanovené zvláštními zákony a vyhláškou;
- d) používat při výrobě potravin jen taková technologická zařízení, technologické postupy, vodu a suroviny, která zajistí zdravotní nezávadnost potravin;
- e) používat při výrobě potravin jen takové předměty a materiály přicházející do přímého styku s potravinami, které odpovídají požadavkům stanoveným zvláštním zákonem;

- f) zajistit pravidelné posuzování shody vyráběných potravin s požadavky na zdravotní nezávadnost a technickými požadavky stanovenými tímto zákonem a vyhláškou a vést o tom evidenci;
- g) určit ve výrobním procesu technologické úseky (kritické body), ve kterých je největší riziko porušení zdravotní nezávadnosti způsobem stanoveným vyhláškou, provádět jejich kontrolu a vést o tom evidenci;
- h) používat při výrobě potravin potravní doplňky, látky přídatné, pomocné a látky určené k aromatizaci tak, aby jejich obsah ve výrobku odpovídal vyhlášce.

Balení potravin (§ 5)

Provozovatel potravinářského podniku je povinen používat jen takové obaly a obalové materiály, které

- a) chrání potravinu před znehodnocením a znemožňují záměnu nebo změnu obsahu bez otevření nebo změny obalu,
- b) odpovídají požadavkům na předměty a materiály přicházející do přímého styku s potravinami,
- c) senzoricky ani jiným způsobem neovlivní potravinu.

Označování potravin (§ 6)

Provozovatel potravinářského podniku, který uvádí do oběhu potraviny balené ve výrobě, je povinen způsobem stanoveným vyhláškou potraviny řádně označit na obalu určeném pro spotřebitele nebo pro provozovny stravovacích služeb:

- a) datem použitelnosti u druhů potravin podléhajících rychle zkáze a u druhů potravin stanovených vyhláškou,
- b) datem použitelnosti nebo datem minimální trvanlivosti u jiných než pod písmenem d) uvedených druhů potravin; výjimku tvoří potraviny, které podle vyhlášky nemusí být označeny datem minimální trvanlivosti,
- c) údajem o způsobu skladování, jde-li o potraviny, u nichž by při nesprávném skladování mohla být poškozena zdravotní nezávadnost nebo zhoršena jakost stanovená vyhláškou nebo deklarovaná výrobcem; jde-li o potraviny, u nichž by po otevření obalu spotřebitelem došlo k rychlému poškození jakosti nebo zdravotní nezávadnosti, uvedou

se konkrétní podmínky pro uchovávání po otevření obalu u spotřebitele, popřípadě doba spotřeby potraviny,

- d) údajem o způsobu použití, jde-li o potraviny, u nichž by při nesprávném použití mohla být poškozena zdravotní nezávadnost nebo jakost stanovená vyhláškou nebo deklarovaná výrobcem,
- e) údajem o určení potraviny pro zvláštní výživu,
- f) údajem o složení potraviny podle použitých surovin a přídatných látek, látek určených k aromatizaci a potravních doplňků.

Uvádění potravin do oběhu (§ 10)

Do oběhu je zakázáno uvádět potraviny

- a) jiné než zdravotně nezávadné,
- b) klamavě označené nebo nabízené ke spotřebě klamavým způsobem,
- c) s prošlým datem použitelnosti,
- d) neznámého původu,
- e) překračující nejvyšší přípustné úrovně kontaminace radionuklidy stanovené zvláštním právním předpisem.

Potraviny s prošlou dobou minimální trvanlivosti mohou být uváděny do oběhu, jsou-li takto označeny a jsou-li zdravotně nezávadné.

Potraviny použitelné k jinému než původnímu použití mohou být uváděny do oběhu, pouze jsou-li zdravotně nezávadné a je-li na nich nebo při nich zřetelně označen doporučený způsob použití.

Provozovatel potravinářského podniku, který uvádí potraviny do oběhu, je dle § 11 povinen

- a) skladovat potraviny nebo suroviny v prostorách a za podmínek, které umožňují uchovat jejich zdravotní nezávadnost a jakost,
- b) vyloučit přímý styk potravin nebo surovin s látkami nepříznivě ovlivňujícími zdravotní nezávadnost a jakost potravin,
- c) uchovávat potraviny a suroviny při teplotách stanovených vyhláškou nebo deklarovaných výrobcem,
- d) odděleně umístit a zřetelně označit potraviny použitelné k jinému než původnímu použití a potraviny s prošlým datem minimální trvanlivosti,

- e) s ohledem na povahu potraviny přiměřeně zkrátit datum minimální trvanlivosti nebo použitelnosti uvedené na obalu potraviny, pokud byla rozbalena za účelem prodeje jednotlivých částí, a stanovit i podmínky jejího dalšího uchování tak, aby nedošlo ke zhoršení jakosti a zdravotní nezávadnosti potraviny,
- f) potraviny určené pro zvláštní výživu, doplňky stravy a potraviny nového typu uvádět do oběhu pouze balené.

Přeprava potravin (§ 13)

Provozovatel potravinářského podniku, který přepravuje potraviny, je povinen používat jen k tomu způsobilé a vhodně upravené prostředky nebo přepravní prostory, které chrání potraviny před poškozením jejich zdravotní nezávadnosti a jakosti.

[Literatura 2]

2.2.1.3 Vyhláška č. 147/98 Sb. o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby

System kritických bodů HACCP

Jedná se o systém jehož kvalifikované používání vede k minimalizaci popřípadě až k vyloučení možných onemocnění či zdravotních poškození konzumentů potravin. Od 1. 5. 2005 je povinností provozovatelů potravinářských podniků mít zavedený systém kritických bodů. Současně musí být do tohoto data ověřeno správné fungování tohoto systému. Tato povinnost je uložena zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o potravinách“) resp. vyhláškou č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby, ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 3 odstavce 1 písm. j) zákona o potravinách jsou provozovatelé potravinářských podniků povinni určit ve všech fázích výroby a uvádění do oběhu technologické úseky (kritické body), ve kterých je největší riziko porušení zdravotní nezávadnosti, způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem, provádět jejich kontrolu a vést o tom evidenci. HACCP patří stejně jako ISO normy mezi nejmodernější systémy uplatňované při řízení výroby, ale na rozdíl od nich je zaměřen především na prevenci zdravotní nezávadnosti.

System HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point) stojí na znalostech kritických bodů tj. bodů, kde je největší možnost resp. pravděpodobnost kontaminace

potravního řetězce at' již mikrobiologická, chemická či fyzikální. Tyto body se stávají nejdůležitějším kontrolním místem, které je monitorováno a vyhodnocováno resp. řízeno tak, aby možná kontaminace byla vyloučena (patří sem např. dodržování technologických postupů - tepelné opracování, chlazení, mražení, manipulace se syrovými surovinami, křížení čisté a nečisté části provozu apod.).

HACCP je založen na Codexu Alimentarius, který byl vyvinut mezinárodními organizacemi: Organizací pro potraviny a zemědělství Spojených národů (Food and Agricultural Organization of the United Nations) a Světovou zdravotnickou organizací (World Health Organization).

Propojení s bezpodmínečně nutnými postupy

HACCP spolu s postupy správné hygienické praxe (GHP) a správné výrobní praxe (GMP) tvoří základní prvky systému řízení a zabezpečení kvality a zdravotní nezávadnosti potravin, které poskytují nástroje a metody k zajištění kvalitních a zdravotně nezávadných potravin. Zavedený postup správné hygienické praxe (GHP) sleduje nezbytně nutné hygienické podmínky v průběhu celého výrobního řetězce potravin od primární produkce až k finálnímu výrobku. Postup správné výrobní praxe (GMP) je nástrojem řízení a zajištění kvality potravin.

Integrace s ostatními systémy řízení

Systém řízení a zajištění zdravotní nezávadnosti potravin je vhodné integrovat do systému managementu jakosti podle ISO 9001:2000, protože pouze integrovaný systém řízení je předpokladem efektivního a účinného systému řízení, kde si je každý pracovník nejen plně vědom přesného rozsahu svých odpovědností a pravomocí, ale tyto povinnosti rovněž v praxi efektivně uplatňuje.

Kritické body

Za kritický bod lze považovat takový technologický úsek, ve kterém je největší riziko porušení zdravotní nezávadnosti potravin a v němž lze uplatnit takový pracovní postup, který omezí toto riziko zcela nebo jej významně zmenší. Takovým bodem může být ve výrobě např. technologický úsek tepelného opracování dané potravin, kdy je stanovena teplota, na kterou musí být daný výrobek zahřát, nebo naopak ochlazen, aby došlo k úplnému zničení mikrobů nebo omezení jejich činnosti. Při dopravě potravin může být tímto bodem např. přepravní teplota. V obchodech se pak podle skupin potravin může

jednat o příjem potravin, kde lze eliminovat potraviny vykazující příznaky porušení jakosti či zdravotní nezávadnosti nebo se může jednat o teplotu skladování, vlhkost vzduchu při skladování atd.

Provedení tzv. analýzy nebezpečí

Z celého procesu tvorby a přípravy systému HACCP je nejdůležitější správná a na vysoké úrovni provedená analýza možných rizik. Rizikem se rozumí míra pravděpodobnosti uplatnění nebezpečí a závažnosti důsledků vyplývajících z přítomných nebezpečí v potravině. Jako pomůcku lze použít různé postupy kvalitativní a kvantitativní analýzy rizik, které mohou proces usnadnit. Mezi kvantitativní metody analýzy rizik patří například použití seznamů potenciálních nebezpečí, přehledů nebezpečných situací, které vznikly v daných technologiích, přehledy popsanych alimentárních poškození spotřebitele a podobně.

Při analýze rizik a výběru kritických kontrolních bodů se velmi často používá tzv. rozhodovací strom, což je pomocné schéma, podle kterého se určí možnost použití kontrolních opatření v hodnoceném technologickém postupu.

Při analýze rizika se posuzuje míra pravděpodobnosti, s jakou se identifikované nebezpečí může uplatnit, zároveň se hodnotí následky uplatnění tohoto nebezpečí. Cílem analýzy rizik je připravit podklady pro rozhodování – stanovení kritických bodů. Analýza umožní například sestavit pořadí výrobků, surovin nebo jednotlivých kroků výrobního postupu podle míry ohrožení spotřebitele.

Stanovení kritických bodů

Provozovatel potravinářského podniku na základě zjištění možných zdrojů nebezpečí vymezí kroky (body), které jsou rozhodující (kritické) pro zdravotní nezávadnost výrobku a ve kterých je možné na základě nějakého znaku (stanoveného provozovatelem potravinářského podniku) sledovat, probíhá-li daný krok žádoucím způsobem. V případě nedodržení požadovaných podmínek je možné provést nápravu ještě během pracovní operace s daným výrobkem, resp. příslušnou šarží tak, aby nebyl vyroben nebo uveden do oběhu závadný výrobek.

Zavedení ověřovacích postupů

Součástí systému je i popis ověřovacích postupů. To jsou takové postupy, kterými se ověřuje, funguje-li systém správně. V praxi jde o to, aby u každého kritického bodu byly

stanoveny ověřovací postupy potvrzující pravdivost a správnost zavedeného systému kritických bodů. To znamená, že v pravidelných intervalech by měl být přezkoumán celý systém kritických bodů např. se zohledněním změn sortimentu nebo změnami technického vybavení daného podniku. Dále by měla být zohledněna všechna zjištěná porušení kritických mezí a tato skutečnost by měla být podnětem k modifikaci systému kritických bodů.

[Literatura 8]

2.2.1.4 Správná výrobní a hygienická praxe

Zajištění zdravotní nezávadnosti potravin a nápojů je prvotním úkolem každého výrobce, který chce být dlouhodobě úspěšným. Maximální možné snížení rizika produkce zdravotně závadného výrobku je zvláště významné v situaci otevřeného trhu, který je silně ovlivňován důvěrou spotřebitele a jeho věrností danému produktu a značce.

Zákony a vyhlášky formulují obecné legislativní požadavky, podle kterých postupují nejen výrobci, dovozci, ale i orgány státního dozoru. Princip autokontroly a vlastního zájmu výrobců je uplatněn formou příruček správné výrobní a hygienické praxe, ve kterých jsou rozvedeny obecně formulované požadavky do podmínek pro konkrétní typy potravinářských výrob. Příručky vytvářejí svazy výrobců a používají je jako nástroj pro zlepšování soutěže na trhu a také jako východiska při jednáních o novelizaci legislativních předpisů.

Před asi třiceti lety byl FDA (Food and Drug Administration) zaveden soubor předpisů nazývaných GMP (ve významu Good Manufacturing Practice). Tyto předpisy se silou zákona požadují od výrobců, zpracovatelů a distributorů léčiv, lékařských zařízení, některých potravin, krevních derivátů atd., aby jejich produkty byly bezpečné, čisté a účinné. GMP umožňují společností minimalizovat nebo eliminovat případy kontaminace nebo dalších chyb při výrobě a manipulaci. Spotřebitele naopak chrání před nákupem výrobků, které jsou neúčinné, nebo dokonce nebezpečné. Neschopnost firem plnit GMP může mít velmi vážné následky např. v podobě stažení výrobku z oběhu, exekuce, pokuty, nebo dokonce vězení pro odpovědné pracovníky. Zkratka bývá ještě rozšiřována na cGMP, kde malé c znamená *current* (současné). Výrobcům se tím dává na vědomí, že jejich postupy musí odpovídat současným standardům. Neboť systémy a zařízení, které patřily ke

špičce v oboru před dvaceti lety, nemusí být adekvátní dnes. Českým ekvivalentem GMP jsou zásady SVP (tedy *správné výrobní praxe*).

Principy správné výrobní a hygienické praxe vytvářejí základ pro vybudování administrativně nenáročného systému zajištění zdravotní nezávadnosti, jsou-li dostatečně a doložitelně principy uplatňovány, může být velmi významně zjednodušen administrativně náročnější systém kritických bodů.

Příručky správné výrobní a hygienické praxe jsou tvořeny národními svazy výrobců.

[Literatura 13]

2.2.1.5 Standardy v oblasti výroby a distribuce potravin

ISO 22000

Mezinárodní organizace pro normalizaci ISO se v roce 2002 rozhodla vytvořit normu pro řízení bezpečnosti potravin, orientovanou na celý řetězec subjektů, které podnikají s potravinami, od výroby až po maloobchod. Tato norma se týká i dalších subjektů – např. dodavatelů obalového materiálu a čistících prostředků. Tato nová norma, ISO 22000, nabízí jedinečnou příležitost ke zredukování velkého počtu nejrůznějších norem a prioritní orientaci na bezpečnost potravin v celém řetězci. Norma ISO 22000 zachovává strukturu a postup normy ISO 9001:2000 a integruje ji s bezpečností potravin na základě HACCP.

Cíle normy ISO 22000

Cílem normy ISO 22000 je zajistit bezpečnost potravin tím, že neexistují žádné slabé články v mechanismu tohoto řetězce. Velmi obecně lze uvést, že norma ISO 22000 specifikuje požadavky na systémy managementu bezpečnosti a zdravotní nezávadnosti v potravinovém řetězci, ve kterém organizace:

1. potřebuje dokázat svoji schopnost řídit rizika spojená se zajištěním zdravotní nezávadnosti potravin, aby byla schopna trvale poskytovat bezpečný produkt, který bude vyhovovat nejen požadavkům zákazníků, ale i všem aplikovatelným předpisům na bezpečnost potravin;

2. klade si za cíl zvýšit spokojenost zákazníka prostřednictvím efektivní kontroly možných rizik spojených s dodáváním potravin, včetně zajištění trvalé aktuálnosti celého systému.

Normu ISO 22000 lze aplikovat ve všech organizacích zapojených v potravinovém řetězci, který sahá od zemědělské prvovýroby (farmářů), přes výrobce krmiv, zpracovatele potravin, dopravce, veškeré dodavatele služeb, až po maloobchodní prodej a veřejné stravování.

Norma ISO 22000 kombinuje obecně známé elementy vedoucí k zajištění bezpečnosti potravin. Jedná se o tyto klíčové prvky:

Interaktivní komunikace

Komunikace v celém potravinovém řetězci je nezbytná pro zajištění, že všechna relevantní rizika spojená s dodáváním potravin jsou identifikována a adekvátně kontrolována, a to v každém článku celého potravinového řetězce. Tím je myšlena komunikace o potřebách dané organizace s organizacemi jak nahoře tak dole v řetězci.

Systém managementu

Nejefektivnější systémy bezpečnosti potravin jsou ty, které jsou navrženy, prováděny a aktualizovány v rámci strukturovaného systému řízení a současně začleněny do celkových manažerských aktivit organizace. To přináší maximální užitek jak pro organizaci, tak i ostatní zainteresované strany. Struktura normy ISO 22000 bere patřičný zřetel na požadavky normy ISO 9001 tak, aby oba standardy byly vzájemně slučitelné. Je však zachována možnost aplikovat standardy samostatně.

Řízení rizik

Efektivní systémy, které jsou schopné minimalizovat rizika zdravotní nezávadnosti u konečného produktu do přijatelné úrovně ještě před dodáním do dalšího článku potravinového řetězce, vyžadují vyváženou integraci programů předběžných opatření a podrobného plánu HACCP. Norma ISO 22000 pružně kombinuje zásady HACCP s programy předběžných opatření za použití analýzy rizik k určení strategie pro zajištění kontroly rizik kombinováním programů předběžných opatření a plánu HACCP.

Přínosy ISO 22000

Pro organizace, které implementují požadavky standardu ISO 22000 lze jmenovat zejména tyto přínosy:

- a) organizovaná, cílená a trvale aktuální komunikace mezi obchodními partnery;
- b) optimalizace zdrojů;
- c) zlepšení dokumentace;
- d) lepší plánování, méně dodatečných přezkušování;
- e) účinnější a dynamičtější kontrola zdravotní nezávadnosti potravin;
- f) všechna kontrolní opatření podléhají analýze rizik;
- g) systematické řízení programů předběžných opatření;
- h) široká využitelnost, protože se zaměřuje na konečný výsledek;
- i) pevný základ pro rozhodování;
- j) vzrůst úrovně celkové správy organizace;
- k) kontrola zaměřená na to, co je třeba;
- l) úspora nákladů omezením nadbytečných auditů systému.

Největším přínosem však pravděpodobně je vědomí, že organizace, které aplikují tuto normu, jsou schopné identifikovat a kontrolovat rizika spojená s bezpečností a zdravotní nezávadností potravin.

BRC (British Retail Consortium Scheme)

BRC standard byl vypracován Asociací britských maloobchodníků (*British Retail Consortium*) ve spolupráci s výrobcí potravin, certifikačními společnostmi a UKAS (akreditačním orgánem Velké Británie). Důvodem vzniku tohoto standardu byla snaha pomoci těm, kdo nakupují potravinářské výrobky, plnit jejich zákonné povinnosti a zároveň - poskytnutím obecného základu pro certifikaci společností vyrábějících a balících potravinářské výrobky (včetně nápojů) – chránit spotřebitele.

Tento standard shrnuje požadavky především velkých řetězců na dodavatele tzv. privátních značek, tedy potravin prodávaných pod obchodním jménem nebo značkou prodejce.

Standardy BRC se obecně zaměřují na správnou provozní praxi v potravinářských provozech, jsou vybudovány na základě normativního dokumentu Jedná se jednak o BRC Global Standard - Food, který je určen pro výrobce potravin dodávaných do

maloobchodních řetězců, jednak o BRC/IoP Packaging Standard, jenž definuje požadavky na výrobce obalů a balicích materiálů určených pro potravinářství.

Standardy BRC jsou tedy určeny nejen potravinářským společností, ale i společností vyrábějícím obalový materiál pro potravinářské účely.

Přínosy certifikace dle standardu BRC

- plnění požadavků nejnáročnějších zákazníků (obchodních řetězců a nadnárodních společností);
- prokázání plnění požadavků nad rámec minimálních požadavků daných národní legislativou;
- garance stálosti výrobního procesu a tím i stabilní a vysoké kvality poskytovaných služeb a produktů zákazníkům;
- prokázání vhodnosti, účinnosti a efektivnosti vybudovaného systému třetí nezávislou stranou;
- zkvalitnění systému řízení, zdokonalení organizační struktury organizace;
- zlepšení pořádku a zvýšení efektivnosti v celé organizaci;
- optimalizace nákladů - redukce provozních nákladů, snížení nákladů na neshodné výrobky, úspory surovin, energie a dalších zdrojů;
- snížení ekonomických ztrát ve vztahu k označování, přesnosti plnění, vážení atd.;
- zvýšení důvěry veřejnosti a státních kontrolních orgánů;
- snadnější získání státních zakázek.

IFS (International Food Standard)

Norma IFS (International Food Standard) vytvořená Hlavním svazem německého maloobchodu (Hauptverband des Deutschen Einzelhandels - HDE) je schéma určené pro organizace, které vyrábí nebo zpracovávají potraviny. Shoda s touto normou je zjišťována na bázi kontrolního seznamu dotazů a vyhodnocovací matrice. Klíčovými kritérii této normy jsou: identifikace zvládnutelného počtu příslušných kritických kontrolních bodů (CCP), zavedení systému pro monitorování CCP se srozumitelnými záznamy a pravidelnými kontrolami, opakované ujištění managementu, že jsou si zaměstnanci vědomi svých povinností a že je hodnocena efektivita práce, sledovatelnost výrobku, implementace nápravných opatření.

IFS standard zahrnuje následující aspekty:

- a) systém managementu kvality a HACCP,
- b) odpovědnost vedení společnosti,
- c) management zdrojů,
- d) výrobní proces,
- e) měření, analýzy a zlepšování.

IFS je jednoznačně horizontální normou – je aplikovatelná ve všech sektorech. Nemá tedy požadavky specifické pro konkrétní výrobní skupiny. Existuje však příloha zaměřená na normy klasifikace výrobních skupin. Tam je uvedeno, které výrobky jsou považovány za vysoko- či nízko-rizikové, a podle toho je stanovena četnost auditu. Na auditorovi je, aby uměl využít horizontální i vertikální charakter IFS a přílohy a zkušenosti v příslušném sektoru.

[Literatura 12]

2.2.2 Dozorové orgány

2.2.2.1 Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Předmět kontroly

Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI) je jedním z dozorových orgánů, které dohlížejí na bezpečnost potravin, uváděných v České republice do oběhu. SZPI je orgánem státní správy podřízeným Ministerstvu zemědělství ČR. Dohlíží především na bezpečnost potravin neživočišného původu, a to zejména z hlediska ochrany spotřebitele před potravinami zdravotně závadnými, potravinami, které nemají odpovídající kvalitu a z hlediska ochrany spotřebitele před potravinami klamavě označenými, Inspekce se zabývá také kontrolou surovin určených pro výrobu potravin, kontrolou tabákových výrobků a saponátových a mydlářských výrobků. SZPI je od přistoupení České republiky k Evropským společenstvím 1. května 2004 oficiálním českým Národním kontaktním místem Systému rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF).

Územní působnost

SZPI má sídlo v Brně. Kromě ústředí, jež metodicky řídí podřízená pracoviště, má SZPI sedm regionálních inspektorátů. Každý z nich má územní působnost vždy pro dva administrativní kraje.

Kontrolní činnost SZPI

SZPI kontroluje, v rámci stanovených kompetencí, potraviny, suroviny k jejich výrobě, zemědělské výrobky, mydlářské a saponátové výrobky a tabákové výrobky. Tyto kompetence se vztahují na výrobu, skladování, přepravu i prodej (včetně dovozu).

Takto komplexně pojatá kontrola umožňuje účinně zaměřit pozornost na komodity, kde lze předpokládat nejvíce nedostatků nebo kde lze očekávat nejvyšší efekt kontroly. Jedná se tedy o kontrolu cílenou, jejímž účelem není monitorování, ale ochrana ekonomických zájmů občanů i státu - ochrana spotřebitele před zdravotně závadnými potravinami, před potravinami, které jsou klamavě označené, dále s prošlým datem použitelnosti nebo neznámého původu. Nedílnou součástí cílené kontroly jsou podmínky výroby a prodeje.

Pojetí a realizace kontroly potravin vycházejí z nové právní úpravy (zejména ze zákona č. 110/97 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích, z novely zákona č. 146/2002 Sb. o SZPI nebo zákona č. 552/91 Sb. o státní kontrole) a odpovídají principům kontroly potravin uplatňovaným ve státech Evropské unie.

Pod pojmem kontrola zdravotní nezávadnosti je zahrnuta kontrola mikrobiologických požadavků a kontrola obsahu cizorodých látek.

Pod pojmem kontrola jakosti je zahrnuta kontrola analytických znaků (např. obsah tuku, obsah cukru, vlhkost), kontrola sensorických znaků. Zvlášť se posuzuje správnost označování výrobku.

Laboratorní činnost SZPI

V současné době zajišťují laboratoře SZPI na vysoké profesionální úrovni laboratorní zkoušky zaměřené na kontrolu mikrobiologických, chemických, fyzikálních a smyslových požadavků v souladu s prováděcími vyhláškami k zákonu č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Kontrolu výše uvedených požadavků zabezpečují čtyři akreditované laboratoře SZPI s ohledem na specializaci jednotlivých pracovišť. Např. laboratoř Inspektorátu SZPI

v Brně je specializována na kontrolu vína, stanovení specifické DNA u geneticky modifikovaných organismů a na kontrolu chemických prvků. Všechny laboratoře SZPI zabezpečují mikrobiologickou kontrolu potravin.

Certifikační činnost SZPI

SZPI zajišťuje pouze certifikaci potravin nebo surovin v neregulované sféře na základě žádosti výrobců, převážně za účelem exportu. Rozsah zkoušek je stanoven zpravidla podle požadavků zahraničního odběratele. Certifikaci zajišťují na jednotlivých inspektorátech pověřeni zaměstnanci, na které je potřeba se obrátit podle sídla firmy.

Vztahy s EU

SZPI pozorně sleduje aktivity Evropské komise v oblasti bezpečnosti potravin, Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) a aktuální vývoj evropského potravinového práva. SZPI se zabývá monitoringem právních předpisů ES ve vztahu k činnosti inspekce a spolupracuje s Ministerstvem zemědělství na systemizaci legislativy ES v oblasti potravin a jejím podrobném srovnávání s českými právními normami. Odborníci SZPI se také zabývají problematikou neharmonizované sféry právních předpisů a otázkami volného pohybu zboží.

[Literatura 17]

2.2.2.2 Státní veterinární správa

Předmět kontroly

Státní veterinární správa České republiky (SVS ČR) je organizací, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat, nad tím, aby nebyla týrána, nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu, nad ochranou našeho území před možným zavlečením nebezpečných nálezů nebo jejich nositelů. Přímou i nepřímou zodpovídá i za zdraví občanů. Všechny povinnosti a práva SVS ČR jsou nejnověji vyjmenovány a popsány ve veterinárním zákoně č.166/1999 Sb., který platí od 28.9.1999.

Úkolem státního veterinárního dozoru, pokud jde o ochranu veřejného zdraví, je dozor nad zdravotně nezávadnou výrobou potravin živočišného původu, a to od stáje až po stůl spotřebitele.

Územní působnost

SVS má sídlo v Praze. Kromě ústředí fungují podřízená pracoviště, kterými je 14 Krajských veterinárních správ.

Organizace kontroly

Dozorovou činnost lze rozdělit na monitorování zdravotní nezávadnosti a kvality produktu živočišného původu po stránce administrativní a legislativní a na samotné provádění kontroly chovech a ve zpracovatelských potravinářských podnicích. Na zdravotní nezávadnost zejména, ale i na jakost potravin působí celá řada vlivů. Prakticky všechny lze monitorovat a jejich negativní působení eliminovat.

Mezi zásadní potenciálně ohrožující prvky patří rezidua cizorodých látek. Těmi se rozumí jednak rezidua léčivých přípravků, případný obsah těžkých kovů nebo jiných kontaminantů životního prostředí. Proto má Státní veterinární správa ČR vypracovaný Plán monitoringu cizorodých látek, který postihuje celý potravinový řetězec.

Dalším důležitým úsekem činnosti veterinárního dozoru je kontrola označování potravinářských výrobků a jejich dosledovatelnost. Velkou roli, v tomto případě podpůrnou, pak hraje kontrola evidence hospodářských zvířat a evidence veškerých akcí státního veterinárního dozoru zaznamenaných v informačním systému Státní veterinární správy.

Přestože se v první řadě vždy hovoří o zdravotní nezávadnosti potravin, pro spotřebitele je důležitým kritériem pro výběr jakost. Státní veterinární správa proto své aktivity směřuje i do této oblasti. Kontroluje, jak je dodržováno složení výrobku, jak ukládá legislativa. Každé neodpovídající značení je posuzováno jako klamání spotřebitele a při použití jiných než uvedených surovin, jako falšování.

Informační systém SVS ČR

Státní veterinární správa ČR sbírá a zpracovává ve svém informačním systému pro podporu a řízení výkonu státního veterinárního dozoru následující registry, katalogy a data. Počítačové soubory jsou vytvářeny na jednotlivých pracovištích státního veterinárního dozoru na území celé České republiky, krajské veterinární správy, státní veterinární správy. Data jsou pravidelně agregována do celorepublikových databází, z nichž jsou připravovány výstupy pro interní potřeby vedení SVS ČR i Ministerstva zemědělství ČR.

[Literatura 16]

2.2.2.3 Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

ÚKZÚZ zajišťuje specializovanou kontrolu a odborný dozor podle zákona č. 147/2002 Sb. o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském), ve znění pozdějších předpisů.

Ústav vykonává odborné činnosti v těchto oblastech:

- a) vinohradnictví a vinařství (zákon č. 321/2004 Sb.)
- b) krmiva (zákon č. 91/1996 Sb.)
- c) uvádění do oběhu osiv a sadby pěstovaných rostlin (zákon č. 219/2003 Sb.)
- d) ochrana chmele (zákon č. 322/2004 Sb.)
- e) hnojiva, pomocné půdní látky, pomocné rostlinné přípravky nebo substráty (zákon č. 156/1998 Sb.)
- f) nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty (zákon č. 78/2004 Sb.)
- g) ochrana práv k odrůdám rostlin (zákon č. 408/2000 Sb.)

Na základě zákona č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích ve znění pozdějších předpisů byl ÚKZÚZ pověřen zajišťováním kontroly klasifikace jatečných upravených těl. ÚKZÚZ je zapojen do systému RASFF v ČR.

[Literatura 18]

2.2.2.4 Státní zdravotní ústav

Státní zdravotní ústav (SZU) byl zřízen jako zdravotnické zařízení podle zákona o ochraně veřejného zdraví (č. 258/2000 Sb.), jako příspěvková organizace Ministerstva zdravotnictví.

Podle zákona byl SZU zřízen pro přípravu podkladů pro národní zdravotní politiku, pro ochranu a podporu zdraví, k zajištění metodické a referenční činnosti, k monitorování a výzkumu vztahů životních podmínek a zdraví, k zajištění mezinárodní spolupráce v ochraně a podpoře zdraví, ke kontrole poskytovaných služeb v ochraně veřejného zdraví, k postgraduální výchově a pro zdravotní výchovu obyvatelstva. Ústav provádí i vědeckou a výzkumnou činnost a autorizační a notifikační činnost.

Z pohledu své činnosti funguje v SZÚ šest odborných center. Z důvodu bezpečnosti potravin lze uvést především činnost Centra hygieny potravinových řetězců. Při tomto centru již od roku 2002 funguje Vědecký výbor pro potraviny se sídlem v Brně.

Základním úkolem centra je práce zdravotnických odborníků v oblasti ochrany a podpory zdraví, na rozhraní mezi oblastí náležející zdravotnictví a oblastí spravovanou zemědělskými odborníky. Podobně jako v předchozích letech je problematika zaměřena na zdravotní nezávadnost potravin a na aplikovanou výživu. Hodnocení zdravotních rizik probíhalo především v rámci výzkumné činnosti. Řízení zdravotních rizik bylo realizováno prostřednictvím podílu na tvorbě legislativy. Komunikace o zdravotních rizicích byla realizována zejména formou spolupráce na vzdělávání.

SZÚ rovněž všemi dostupnými způsoby informuje širokou veřejnost o možných rizicích. Odborní pracovníci publikují v časopisech, píší statě do sborníku a do vědeckých knih.

[Literatura 22]

2.2.2.5 Státní rostlinolékařská správa

Státní rostlinolékařská správa (SRS) je správní úřad rostlinolékařské péče s působností na území České republiky, zřízený zákonem č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Činnost Státní rostlinolékařské správy vychází ze zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů.

Hlavní činnost zahrnuje:

1. ochranu území České republiky a ostatních členských států EU před zavlékáním a rozšiřováním karanténních škodlivých organismů do nezamořených území členských států a při vývozu rostlinného zboží z ČR do třetích zemí,
2. průzkum a zjišťování výskytu karanténních organismů na území České republiky a zavádění opatření k zabránění jejich rozšíření a k izolaci či likvidaci jejich ohnisek,
3. diagnostiku chorob a škůdců rostlin a rostlinných produktů,
4. registraci pesticidů a dalších prostředků ochrany rostlin, jejich zkoušení a zkoušení metod ochrany rostlin, kontrolu zkoušení pesticidů v rámci České republiky,
5. informační a poradenskou činnost,
6. spolupráci s jinými úřady a organizacemi včetně mezinárodní spolupráce.

[Literatura 19]

2.2.3 Strategie zajištění bezpečnosti potravin po vstupu do EU

Hlavním cílem strategie je zajistit efektivní ochranu zdraví a podporu zájmů spotřebitele ve spojení s potravinami, a to prostřednictvím produkce a distribuce bezpečných potravin a krmiv.

Dosažení tohoto cíle vede prostřednictvím:

1. vědecky podloženého hodnocení zdravotních rizik
2. řízení zdravotních rizik
3. rozvoje komunikace mezi složkami společnosti
4. prohloubení vzdělávání všech zájmových skupin veřejnosti

2.2.3.1 Vědecky podložené hodnocení zdravotních rizik

Hodnocením rizika se rozumí vědecky podložený proces, jehož cílem je riziko podrobně poznat, aby jej bylo možné účelně ovlivňovat. Proces se skládá ze čtyř kroků: *identifikace nebezpečí, charakterizace nebezpečí, hodnocení expozice a charakterizace rizika*. Hodnocení rizika je založeno na sběru a analýze informací, získaných na výzkumných pracovištích, v rámci kontrolní činnosti v celém řetězci od prvovýroby až po spotřebu potravin. Velmi důležitou roli hraje získávání údajů přímo na skupinách spotřebitelů (epidemiologické studie).

Vyjádřením snahy o maximální možné využití vědecky založeného hodnocení zdravotních rizik na úrovni EU bylo založení EFSA (Evropský úřad pro bezpečnost potravin). V ČR byly na základě vládního nařízení č.1320/2001 ustaveny čtyři tzv. vědecké výbory, jejichž role je obdobná jako role vědeckých komisí EFSA.

Vědecké výbory v ČR

Úkolem vědeckých výborů je příprava nezávislých hodnotících stanovisek, jakož i návrhů na přijímání opatření k zajištění zdravotní nezávadnosti v celém řetězci výroby potravin, včetně posuzování směrů výzkumu a vývoje.

Vědecké výbory byly zřízeny v roce 2002 a jsou sestaveny z předních odborníků v daných oborech vybraných na základě výběrového řízení. Tři vědecké výbory (fyto-sanitární a životního prostředí, veterinární, výživy zvířat) jsou zřízeny Ministerstvem zemědělství, čtvrtý (Vědecký výbor pro potraviny) je zřízen Ministerstvem zdravotnictví.

Monitoring

Plánované řady pozorování nebo měření s cílem získat přehled o stavu úrovně a vývoje kontaminace potravin, krmiv, surovin a složek prostředí provádí MZe, MZ a MŽP. *Ministerstvo zemědělství ČR* je odpovědné za monitorování obsahu cizorodých látek v potravinových řetězcích a za sledování kontaminace složek prostředí (půda, povrchové vody).

Ministerstvo zdravotnictví se zabývá monitorováním zdravotního vztahu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí, zdravotními důsledky zátěže lidského organismu cizorodými látkami z potravinových řetězců a dietární expozicí. *Ministerstvo životního prostředí* je odpovědné za plošný monitoring životního prostředí České republiky.

2.2.3.2 Řízení zdravotních rizik v ČR

Organizace v oblasti řízení rizik ČR

Ministerstva v rozsahu své působnosti řídí a kontrolují výkon státní správy vykonávaný příslušnými orgány státního dozoru, zpracovávají koncepce státního dozoru ve vzájemné spolupráci a sjednocují postupy pro výkon dozoru nad potravinami a krmivy.

Ministerstvo zemědělství

Odpovídá zejména za problematiku veterinární, fytosanitární, oblasti výživy a pohody zvířat a za procesy související s výrobou a označováním potravin a krmiv, za problematiku správy v nakládání s potravinami nového typu a geneticky modifikovanými potravinami a krmivy. Dále odpovídá za oblast ochrany zvířat, která se vztahuje i na zacházení se zvířaty, a to z hlediska jejich ošetřování, výživy a napájení, hygieny prostředí, šlechtění, plemenitby a rozmnožování, využívání, přepravy, léčení, zdlouvání hromadných onemocnění a usmrcování zvířat.

Ministerstvo zdravotnictví

Odpovídá za oblast společného stravování a předmětů a materiálů přicházejících do styku s potravinami. Dále pak, ve vztahu k výrobě a spotřebě potravin, za stanovení požadavků na potraviny v oblasti mikrobiologické, látek přídatných, pomocných a látek určených k aromatizaci potravin, kontaminantů, residuí pesticidů a veterinárních léčiv v

potravinách a podmínek ozařování potravin. Zjišťuje příčiny ohrožení nebo poškození zdraví, a to i v oblasti výroby a uvádění potravin do oběhu.

Ministerstvo životního prostředí

Je zodpovědné za řízení jednotného informačního systému o životním prostředí, včetně plošného monitoringu životního prostředí na území České republiky, přípravy a aktualizace legislativy, týkající se nebezpečných chemických látek a přípravků a správu v nakládání s geneticky modifikovanými organismy. Posuzuje rizika pro životní prostředí při schvalování geneticky modifikovaných potravin.

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Zpracovává a udržuje systém na ochranu zájmů spotřebitele.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost

Je odpovědný za stanovení maximálních přípustných úrovní radioaktivní kontaminace potravin a řídí sledování a vyhodnocování radioaktivní kontaminace potravin v rámci činnosti celostátní radiační monitorovací sítě, odborně usměřňuje ostatní sledování a vyhodnocování radioaktivní kontaminace potravin.

Generální ředitelství cel

Je odpovědné za kontrolu dovozních certifikátů k vybraným potravinám a krmivům podle nařízení Rady (EHS) č. 737/1990 a nařízení Evropské komise (Euratom) č. 3954/1997.

Koordinační skupina bezpečnosti potravin

Zajištění ochrany zdraví a podpory zájmů spotřebitele prostřednictvím bezpečných potravin vyžaduje vysokou míru spolupráce a koordinaci aktivit všech zainteresovaných vládních i nevládních institucí v rámci vymezených kompetencí. V roce 2002 byla proto v souladu se Strategií zajištění bezpečnosti potravin v ČR ustavena meziresortní Koordinační skupina bezpečnosti potravin (dále jen „Koordinační skupina“). Cílem je zejména koordinace činností jednotlivých resortů a stanovení priorit, zajištění vzájemné spolupráce mezi příslušnými orgány státního dozoru, vědeckými výbory, spotřebiteli a státní správou, navázání spolupráce s národními institucemi bezpečnosti potravin členských států EU a EFSA.

V Koordinační skupině jsou zastoupeny ústřední orgány státní správy, příslušné orgány státního dozoru, spotřebitelské a profesní organizace. K dalším úkolům, kterými se Koordinační skupina zabývá, patří koordinace činnosti vědeckých výborů, naplňování projektu informačního centra a informačního systému bezpečnosti potravin, koordinace systému RASFF.

Ústav zemědělských a potravinářských informací (ÚZPI)

ÚZPI je specializovanou příspěvkovou organizací s celostátní působností, zřízenou Ministerstvem zemědělství ČR. Tato instituce se zabývá v plné šíři komplexním transferem oborových znalostních informací z oblastí: zemědělství, potravinářství, výživy, bezpečnosti potravin, ochrany spotřebitele, lesnictví a životního prostředí.

Historie Ústavu sahá až do roku 1926, pro současnou podobu je důležité datum 1.1.1993, kdy došlo k zásadnímu kroku - ke sloučení tehdejšího Ústavu vědeckotechnických informací pro zemědělství a Střediska technických informací Výzkumného ústavu potravinářského. Činnost Ústavu lze rozdělit do dvou základních skupin. První skupinou jsou informační fondy, druhou vzdělávání a poradenství.

Cílem ÚZPI je být přirozeným integrátorem všech oborových služeb, knihovních, webových, vzdělávacích, komunikačních, poradenských a transferu poznatků vědy a výzkumu do praxe. Sloganem INFOPULTU ÚZPI je *"Zeptejte se na cokoli, Infopult vám odpoví"*.

2.2.3.3 Rozvoj komunikace a vzdělávání

Komunikace o riziku je vzájemná výměna informací (včetně výsledků hodnocení rizika a základů pro rozhodování v rámci řízení rizik), a to mezi hodnotiteli rizika, manažery rizika, spotřebiteli, potravinářskými a krmivářskými podniky, akademickou obcí a dalšími zúčastněnými stranami. Komunikace o riziku je důležitým a zodpovědným úkolem všech partnerů zabývajících se otázkou bezpečnosti potravin.

Komunikace se spotřebiteli

Tato komunikace je nezbytná k utlumení neopodstatněných obav a všeobecnému zvýšení informovanosti. Byla vytvořena pracovní skupina pro komunikaci o riziku, jejímž úkolem je formulování postupů informování veřejnosti a nabízení maximálního množství informací ve spolupráci s občanskými spotřebitelskými organizacemi. Příslušné orgány,

provádějící státní dozor v oblasti potravin a krmiv, informují veřejnost o výsledcích své činnosti prostřednictvím tiskových zpráv, které jsou umístovány na webové stránky těchto organizací a jsou k dispozici všem sdělovacím prostředkům. V oprávněných případech jsou svolávány tiskové konference.

Komunikace s institucemi EU a dalšími mezinárodními organizacemi

V rámci hodnocení rizika a komunikace s institucemi EU byla navázána spolupráce s EFSA prostřednictvím sekretariátu Koordinační skupiny. Partnerskou organizací pro styk s EFSA bylo ustaveno Ministerstvo zemědělství – sekretariát Koordinační skupiny. Jednání Poradního fóra, jednoho z orgánů EFSA, kde se setkávají všichni zástupci členských států, se účastní zástupci Ministerstva zemědělství - sekretariátu Koordinační skupiny.

Zástupci Ministerstva zemědělství a Ministerstva zdravotnictví a jimi přímo řízených organizací se účastní rovněž jednání pracovních skupin Rady EU, Komise a Codex Alimentarius.

Prohloubení vzdělávání všech zájmových skupin veřejnosti

Vzdělávání zájmových skupin veřejnosti v oblasti bezpečnosti potravin je nutnou součástí činnosti všech zúčastněných ministerstev i partnerů z nevládních organizací.

Cílem vzdělávání je zvýšit informovanost všech zájmových skupin veřejnosti, od profesních po laické a prohloubit jejich znalosti v oblasti bezpečnosti potravin. Využívány jsou tradiční formy vzdělávání např. pořádání seminářů a konferencí, webové stránky, ale i nové přístupy jako např. interaktivní vzdělávací programy pro veřejnost, e-learningové kurzy apod.

Hlavní úkoly pro další období

Hlavním úkolem v budoucím období bude především zdokonalení systému komunikace všech zainteresovaných složek systému jak uvnitř státu, tak i na úrovni spolupráce s členskými státy, příslušnými orgány Evropské unie, ale i s třetími zeměmi.

[Literatura 9]

2.3 RASFF

2.3.1 Nařízení vlády č. 98/2005 Sb. stanovující systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv

Předmět úpravy (§1)

Toto nařízení upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropských společenství systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv (dále jen "systém rychlého varování") a úkoly, způsob a postupy předávání informací příslušných ústředních orgánů státní správy zapojených do systému rychlého varování.

Členy sítě v systému rychlého varování jsou Státní zemědělská a potravinářská inspekce (dále jen "Národní kontaktní místo"), Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, orgány ochrany veřejného zdraví, orgány veterinární správy, celní orgány, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zemědělství.

Základní pojmy (§2)

Originálním oznámením se rozumí hlášení klasifikované jako *varování* nebo *informace* a rozeslané na formuláři vydaném Komisí Evropských společenství.

Originální oznámení musí obsahovat:

- a) popis nebezpečí,
- b) podrobný popis potraviny nebo krmiva, které představují přímé nebo nepřímé riziko pro zdraví lidí,
- c) popis provedených šetření,
- d) identifikaci šarží,
- e) původ a popis uvádění na trh rizikového výrobku, který je uveden na trh více než jednoho státu zapojeného do systému rychlého varování, při jeho prvotním nálezů.

Dodatečným oznámením se rozumí hlášení doplňující originální oznámení o nové informace.

Úkoly členů sítě (§3)

Pro přenos originálního nebo dodatečného oznámení v systému rychlého varování používají členové sítě pouze určené kontaktní osoby nebo jejího zástupce. Členové sítě komunikují s využitím elektronické pošty, faxu nebo telefonů.

Jednotliví členové sítě

- a) zpracovávají a pravidelně aktualizují metodické postupy přenosu informací obsahující podrobný popis prováděných činností a podrobný popis výměny informací ,
- b) určí kontaktní osobu a jejího zástupce pro komunikaci s Národním kontaktním místem, kterému oznámí jejich kontaktní elektronické adresy, čísla faxů, telefonů a veškeré změny těchto údajů,
- c) vzájemně komunikují při řešení situací vzniklých v souvislosti s přijímáním a odesíláním originálního nebo dodatečného oznámení, s ohledem na povahu rizika v nejkratším možném termínu,
- d) vypracovávají originální nebo dodatečné oznámení a zajišťují jeho překlad do anglického jazyka,
- e) zajišťují, aby pracovníci s přístupem k informacím v systému rychlého varování dodržovali pravidla důvěrnosti.

Kontaktní osoba v souvislosti s oznámením rizikového výrobku vždy neprodleně informuje Ministerstvo zemědělství, v případě potravin také Ministerstvo zdravotnictví, o komunikaci se zástupci země, která není účastníkem systému rychlého varování.

S originálním nebo dodatečným oznámením přijatým a odeslaným se po jeho využití nakládá podle zvláštních právních předpisů.

Úkoly Národního kontaktního místa (§4)

Národní kontaktní místo

- a) zajišťuje v systému rychlého varování výměnu originálních nebo dodatečných oznámení mezi Českou republikou a Evropskou komisí,
- b) kontroluje správnost a úplnost vyplnění formulářů vydaných Evropskou komisí,
- c) komunikuje s ostatními členy sítě při řešení situací vzniklých v souvislosti s přijímáním a odesíláním originálních nebo dodatečných oznámení, s ohledem na povahu rizika v nejkratším možném termínu,
- d) zajišťuje nepřetržitou pohotovostní službu,

- e) svolává podle potřeby, nejméně však jednou ročně, porady členů sítě,
- f) zpracovává a aktualizuje přehled originálních nebo dodatečných oznámení v systému rychlého varování a pro potřebu členů sítě provádí jejich statistické vyhodnocování,
- g) zpracovává přehled originálních nebo dodatečných oznámení za účelem jejich zveřejnění na internetových stránkách ***Informačního centra bezpečnosti potravin Ústavu zemědělských a potravinářských informací***,
- h) při své činnosti se řídí pokyny vydanými Evropskou komisí a Ministerstvem zemědělství.

Postup Národního kontaktního místa při oznámení výskytu rizikového výrobku členem sítě (§5)

Oznámí-li výskyt rizikového výrobku člen sítě, Národní kontaktní místo

- a) ověří úplnost návrhu originálního oznámení, případně požádá o doplnění chybějících údajů,
- b) rozešle návrh originálního oznámení k vyjádření všem členům sítě,
- c) po uplynutí lhůty 24 hodin od rozeslání návrhu podle písmene odešle neprodleně ověřené a úplné originální oznámení Evropské komisi, na vědomí rovněž členům sítě; na základě žádosti orgánu státního dozoru odešle originální oznámení Evropské komisi ihned,
- d) po potvrzení klasifikace originálního oznámení Evropskou komisí rozešle tuto informaci všem členům sítě,
- e) na základě originálního oznámení nebo dodatečného oznámení přijatého od členů sítě informuje Evropskou komisí o přijatých opatřeních,
- f) informuje formou dodatečného oznámení Evropskou komisí o tom, jak byla přijatá opatření plněna, zejména zda byla změněna, odvolána nebo zrušena.

Postup Národního kontaktního místa při oznámení výskytu rizikového výrobku Evropskou komisí (§6)

Oznámí-li Evropská komise výskyt rizikového výrobku na trhu v České republice, Národní kontaktní místo

- a) zašle originální nebo dodatečné oznámení všem ostatním členům sítě s tím, že Státnímu úřadu pro jadernou bezpečnost toto oznámení zašle pouze v případě kontaminace radionuklidy,
- b) vypracuje z dodatečných oznámení přijatých od členů sítě úplné dodatečné oznámení o

přijatých opatřeních, doložené případným uvedením oznámeného rizikového výrobku na trh do zemí, které jsou účastníky systému rychlého varování, včetně seznamu odběratelů a určení šarží a množství rizikových výrobků uváděných na trh,
c) zašle vypracované dodatečné oznámení Evropské komisi a na vědomí všem členům sítě.

Je-li oznámen výskyt rizikového výrobku, který byl vyroben v České republice, postupuje se obdobně s tím, že dodatečné oznámení pro Evropskou komisi musí obsahovat rovněž údaje o případném uvedení oznámeného rizikového výrobku na trh v zemích, které nejsou účastníky systému rychlého varování, seznam odběratelů, určení šarží a množství rizikového výrobku uvedeného na trh.

Postup orgánů státního dozoru a celních orgánů při výskytu rizikového výrobku (§7)

Orgán státního dozoru nebo celní orgán v rámci své působnosti v systému rychlého varování stanovené zvláštními právními předpisy posoudí rizika a v případě, že se jedná o rizikový výrobek, který se pravděpodobně vyskytuje na trhu v jiném státě zapojeném do systému rychlého varování nebo je z bezpečnostních důvodů pozastaven na vnějších hranicích Evropské unie v České republice, rozhodne o jeho oznámení.

U zjištěného rizikového výrobku věcně příslušný orgán státního dozoru klasifikuje originální oznámení podle metodických postupů přenosu informací.

Věcně příslušný orgán státního dozoru může požádat o odborné posouzení rizik. O této žádosti informuje Ministerstvo zemědělství.

Věcně příslušný orgán státního dozoru po rozhodnutí o oznámení a provedení jeho klasifikace

- a) vypracuje návrh originálního oznámení,
- b) návrh originálního oznámení zašle Národnímu kontaktnímu místu; v případě originálního oznámení klasifikovaného jako varování může požádat Národní kontaktní místo o okamžité odeslání tohoto oznámení Evropské komisi, v ostatních případech je návrh rozeslán prostřednictvím Národního kontaktního místa k vyjádření ostatním členům sítě s žádostí o vyjádření a připomínky zpravidla ve lhůtě 24 hodin,
- c) v případě nových skutečností informuje Národní kontaktní místo formou dodatečného oznámení.

Postup věcně příslušného orgánu státního dozoru při oznámení výskytu rizikového výrobku Národním kontaktním místem (§8)

Oznámí-li výskyt rizikového výrobku Národní kontaktní místo, věcně příslušný orgán státního dozoru

- a) potvrdí Národnímu kontaktnímu místu přijetí originálního nebo dodatečného oznámení,
- b) potvrdí Národnímu kontaktnímu místu věcnou příslušnost k provedení kontroly, kterou následně provede; zjistí-li při provádění kontroly, že došlo k distribuci rizikového výrobku na místa patřící do působnosti jiného věcně příslušného orgánu státního dozoru, informuje bezodkladně tento orgán a Národní kontaktní místo,
- c) na základě provedené kontroly zašle Národnímu kontaktnímu místu dodatečné oznámení o přijatých opatřeních týkajících se oznámeného rizikového výrobku.

[Literatura 7]

2.3.2 Druhy notifikací a fungování systému v ČR

V České republice je RASFF vymezen v zákoně č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích ve znění pozdějších předpisů a v zákoně č. 91/1996 Sb. o krmivech ve znění pozdějších předpisů a podrobně je upraven Nařízením vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování před vznikem rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv, které nabylo účinnosti dne 1. března 2005.

Výměnu informací v systému RASFF lze popsat takto. Když inspektor orgánu státního dozoru zjistí výskyt nebezpečné potraviny nebo krmiva v některé z členských zemí, je podle jednotné metodiky vyplněním předepsaného formuláře vypracována zpráva (notifikace) o nebezpečné potravine nebo krmivu. Takto vyhotovená notifikace je přes kontaktní místo příslušného orgánu státního dozoru předána národnímu kontaktnímu místu a dále specializovanému pracovišti při Evropské komisi. Pracoviště při Evropské komisi zařadí notifikaci do databáze a informuje o této skutečnosti všechny členské země, zároveň upozorní ty země, kam byl výrobek distribuován. Informaci o nové notifikaci přijmou národní kontaktní místa, která ji postoupí kontaktním místům příslušných orgánů státního dozoru, zajišťujících kontrolu potravin a krmiv.

Orgány státního dozoru zajistí předání informace odpovědným pracovníkům, kteří zajistí dohledání výrobce nebo dovozce, ověření informace a v souladu s platnými právními předpisy provedení dalších kroků, případně zajištění uložení opatření, kterými jsou například stažení výrobku z oběhu nebo zastavení produkce. Odpovědní pracovníci

informují o přijatých krocích a opatřeních kontaktní místo příslušného orgánu státního dozoru vyplněním příslušného formuláře a doložením kopií klíčových dokumentů. Informace je dále předána národnímu kontaktnímu místu, které ji postoupí pracovišti Evropské komise. Evropskou komisí jsou informace od zemí, které dohledali notifikovaný výrobek vloženy do databáze. Výměna informací v rámci systému trvá několik hodin až dní.

Notifikace (Oznámení) v systému RASFF

Notifikace jsou v systému RASFF mezi jeho členy vypracovány pomocí standardizovaných formulářů, které obsahují informace týkající se data notifikace, notifikující země, informace popisující výrobek, jeho původ, nebezpečí, přijatá opatření a ostatní informace (distribuce výrobku apod.). K notifikacím se přikládají podle potřeby další dokumenty, které blíže popisují výrobek a jeho distribuci, případně povolují dovoz výrobku nebo jeho uvádění do oběhu, apod. Členové sítě spolu komunikují e-mailem, faxem, telefonem a mobilním telefonem. Notifikace jsou uloženy v databázi, ke které mají on-line přístup a definovaná přístupová práva zainteresovaní pracovníci.

V systému rychlého varování se vyměňují tři kategorie notifikací (varování, informace a novinky).

Kategorie oznámení

- ***Varování (Alert notification)***

Předmětem tohoto oznámení je rizikový výrobek, který představuje přímé nebo nepřímé riziko pro zdraví spotřebitele. Jedná se o výrobek, který se vyskytuje na trhu a tudíž je zapotřebí okamžitě zajistit návazné kroky v souladu s příslušnými právními předpisy a závaznými normami.

- ***Informace (Information notification)***

Předmětem oznámení je rizikový výrobek, který nesplňuje některé chemické, fyzikální nebo biologické požadavky na zdravotní nezávadnost. Jedná se o výrobek, u kterého není pravděpodobný vznik akutních nepříznivých zdravotních následků, a tudíž se nevyžaduje bezprostřední zásah; je dlouhá prodleva mezi vzorkováním a zasláním originálního oznámení a tudíž existuje domněnka, že předmětný výrobek již není běžně na trhu nebo se jedná o rizikový výrobek, který byl zadržen na hranicích.

- ***Novinka (News notification)***

Všechny druhy informací vztahující se k bezpečnosti výrobků, které nebyly oznámeny členským státem jako „varování“ nebo „informace“, ale které jsou považovány za důležité pro dozorové orgány členských států; může jít o informace organizačního rázu.

Fungování systému v ČR

V ČR je systém koordinován a kontrolován Ministerstvem zemědělství v součinnosti s Ministerstvem zdravotnictví. Národní kontaktní místo (NKM), které za ČR zajišťuje výměnu informací mezi výše uvedenými členy sítě, je zřízeno při Státní zemědělské a potravinářské inspekci. Dalšími zúčastněnými institucemi jsou ústřední orgány státní správy (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo financí – generální ředitelství cel, Státní úřad pro jadernou bezpečnost), orgány státního dozoru nad potravinami a krmivy (Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa, Orgány ochrany veřejného zdraví, Ústav zemědělských a potravinářských informací, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský).

Věcně odpovědné instituce v ČR se na začlenění do evropského systému připravovaly od počátku roku 2002 v souladu s usnesením vlády ze dne 10. 12. 2001 č. 1320/2001 ke Strategii zajištění bezpečnosti (zdravotní nezávadnosti) potravin. V roce 2003 byl ve spolupráci mezi zúčastněnými institucemi vypracován manuál pro fungování systému RASFF v ČR. Zkušební provoz systému RASFF byl oficiálně zahájen v srpnu roku 2003 zveřejněním dokumentu Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva v ČR ve Věstníku Ministerstva zemědělství České republiky. Plné členství České republiky v síti evropského systému RASFF je v souladu s nařízením EP a Rady č. 178/2002 platné ode dne přistoupení České republiky do Evropské unie tedy od 1.5.2004.

Informace ze systému RASFF pro spotřebitele

Spotřebitelé mají přístup k přehledu notifikací systému RASFF, který je k dispozici na webových stránkách informačního centra bezpečnosti potravin.

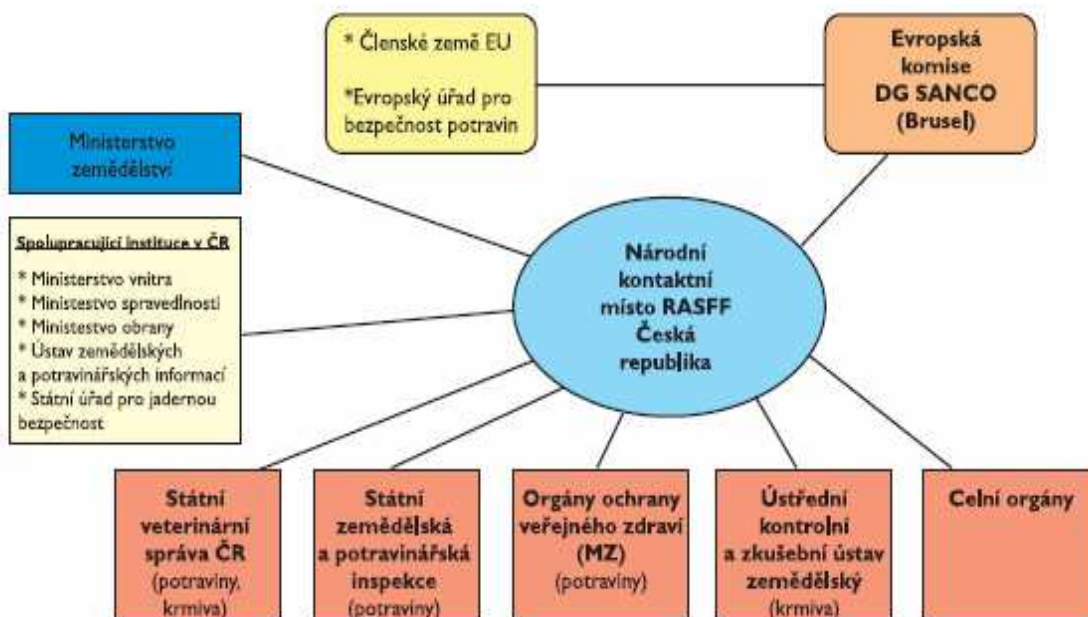
Případné dotazy týkající se systému RASFF a témat souvisejících s bezpečností potravin jsou zodpovídaný prostřednictvím infopultu.

Odpovědnost výrobců potravin a krmiv

Provozování systému vede ke zvýšení informovanosti orgánů státního dozoru a následnému omezení výskytu potravin, krmiv a surovin k jejich produkci, které představují riziko ohrožení zdraví. Systém RASFF v ČR je jednotícím prvkem postupu orgánů státního dozoru v oblasti kontroly potravin a krmiv. Výměna informací v rámci zemí Evropského společenství vede ke zvýšení úrovně zdravotní nezávadnosti potravin a krmiv, upevnění důvěry spotřebitele a posílení stabilitu trhu.

Obrázek 1

Schéma fungování systému RASFF v ČR

Pramen: www.szpi.gov.cz

3 Metodika a cíl práce

Cíl práce

Cílem diplomové práce je definování fungování systému RASFF, zřízeného v ČR na základě Nařízení 178/2002. Dále pak rozbor nejčastěji se vyskytujících notifikací a rizikových potravin na trhu ČR.

Metodika práce

Metodika práce je založena na:

- 1) výběru a studiu vybrané odborné literatury a zákonů týkajících se bezpečností potravin,
- 2) sběru zveřejňovaných dat plynoucích z fungování systému RASFF,
- 3) komparaci - porovnávání získaných dat s jinými zdroji.

Komparativní metoda – srovnávání se používá při srovnávání různých jevů, výrobků, systémů řízení, organizačních struktur, produktivity práce, plánů a skutečností mezi provozy, dílnami, podniky, firmami, odvětvími, zeměmi. Srovnávání je základní metoda hodnocení.

- 4) analýze ověřených dat,

Analýza je myšlenkové rozložení zkoumaného jevu a jednotlivé části. Tyto části se stávají předmětem dalšího hlubšího zkoumání, které nám umožní lépe poznat jev jako celek. Analýza předpokládá, že každý celek je systémem, ve kterém platí určité zákonitosti. Cílem analýzy je poznat strukturu tohoto systému, definovat a dále zkoumat jeho subsystémy a prvky na určité rozlišovací úrovni, jejich vzájemné vazby, transformační procesy, chování apod. Tak můžeme např. odhalovat příčiny krizových jevů, nízké výkonnosti podniku, špatné konkurenceschopnosti, neschopnosti atd.

Analýza systému umožní poznání systému v jeho úplnosti odhalení zákonitosti. Mezi běžně používané metody analýzy patří: klasifikační, vztahové, kauzální, systémové apod.

- 5) studiu dostupných internetových stránek zabývajících se bezpečností potravin,
- 6) formulaci závěrů na základě zjištěných údajů.

Syntéza je myšlenkové spojování jednotlivých částí, vyčleněných prostřednictvím analýzy, v jeden celek. Po určitém analytickém postupu se opět snažíme dostat k původnímu celku, ale původní analyzované jevy jsou obohaceny a prohloubeny znalostí o předmětu jako celku, upřesňovány, inovovány a zdokonalovány formou návrhu, projektu, programu apod. k realizaci. Syntéza pomáhá odhalovat vnitřní zákonitosti fungování a vývoje jevu.

4 Notifikace RASFF v letech 2003-2005

4.1 Přehled notifikací RASFF za 2003-2005

A. ROK 2003

Pokud jde o vlastní provoz systému RASFF, představu může ujasnit shrnutí výměny informací za rok 2003 v ČR, kdy během tohoto roku přijalo národní kontaktní místo v ČR od Evropské komise 10 notifikací, z nichž 6 bylo varování a 4 byly informace. Z celkového počtu 10 notifikací se 7 z nich týkalo potravin a 3 krmiv. Pouze jednou notifikací byl ohlášen nebezpečný výrobek českého původu, který byl distribuovaný na území Evropského společenství. Na základě přijatých notifikací, byla učiněna šetření a následně byla orgány státního dozoru uložena odpovídající opatření. Česká republika Evropské komisi nehlásila žádný výskyt nebezpečného výrobku. Úplný přehled těchto přijatých varování a informací NKM je uveden v *Příloze A*.

B. ROK 2004

Od začátku roku 2004 NKM pokračovalo v intenzivních přípravách na zapojení do evropského RASFF, které byly zahájeny už v roce 2002, zkušební provoz systému byl spuštěn v roce 2003.

V rámci procesu přípravy ČR na vstup do EU a s tím související přípravou na zapojení do evropského RASFF proběhlo v průběhu roku 2004 několik jednání, jejichž výsledkem bylo vytvoření společného dokumentu „Harmonizovaný postup posouzení rizika účastníky systému RASFF“. Pracovní skupina pro RASFF se spolupodílela na přípravě návrhu „Nařízení vlády o Systému rychlého varování o vzniku ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv“ a návrhu „Manuálu RASFF v ČR“.

Dnem vstupu ČR do Evropské unie proběhlo díky důkladné přípravě v předchozích letech plnohodnotné napojení RASFF v ČR na evropský systém provozovaný Generálním ředitelstvím Evropské komise pro zdraví a ochranu spotřebitele - DG SANCO. Od tohoto data mají všichni účastníci RASFF v ČR zajištěna přístupová práva do centrální databáze oznámení (notifikací) CIRCA.

V roce 2004 přijala ČR prostřednictvím NKM celkem 18 notifikací, z toho 13 spadalo do kompetencí SZPI a ta zajistila jejich došetření v terénu. Z ČR bylo odesláno 17 notifikací souvisejících s kontrolou trhu, z toho 16 vzešlo z kontrolní činnosti SZPI. V souvislosti s kontrolou dovozu potravin a surovin pocházejících ze třetích zemí

notifikovalo NKM celkem 27 případů odmítnutí zásilky na hranicích a jejich nepropuštění do volného oběhu.

Úplný přehled těchto odeslaných varování a informací prostřednictvím NKM je uveden v *Příloze B*.

C. ROK 2005

Z ČR bylo prostřednictvím NKM odesláno 38 oznámení souvisejících s kontrolou trhu (viz tabulka 2), z toho 31 případ (82%) vzešel z kontrolní činnosti SZPI.

V souvislosti s kontrolou dovozu potravin a surovin pocházejících ze třetích zemí notifikovalo NKM celkem 7 případů odmítnutí zásilky na hranicích (viz tabulka 1) a jejich nepropuštění do volného oběhu. Na těchto případech se podílí SZPI spolu s orgány Celní správy v souladu s dohodou o vzájemné součinnosti a spolupráci uzavřenou mezi SZPI a Generálním ředitelstvím cel.

Tabulka 1: Oznámení odeslaná – kontrola dovozu 2005

Datum	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu	Dozorový orgán
12.1. 2005	směs ořechů v medu	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC
31.3.2005	arašídy	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
7.6.2005	rýže	hmyz	Vietnam	SZPI, GŘC
9.8.2005	lískové oříšky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC
13.10.2005	sušené fíky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC
27.10.2005	rýže	hmyz	Vietnam	SZPI, GŘC
17.11.2005	sušené fíky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC

Pramen: [Literatura 11]

Tabulka 2: Oznámení odeslaná – kontrola trhu 2005

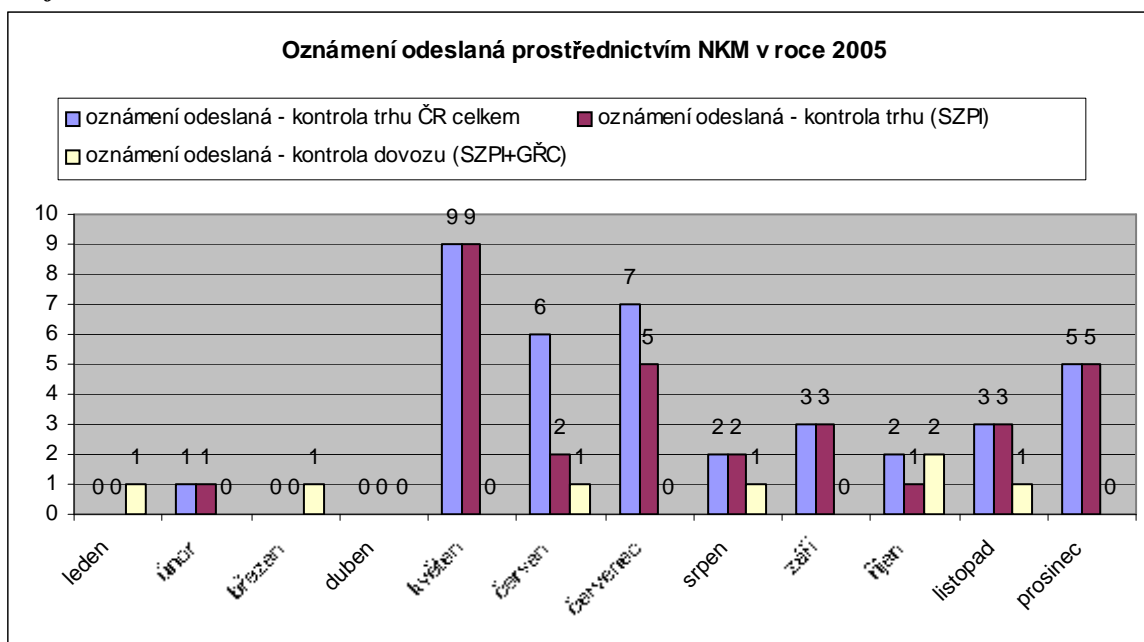
Datum	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu	Dozorový orgán
18.2.2005	bezvaječné těstoviny	chinolinová žlut' E 104 a brilantní modř FCF E 133	Vietnam	SZPI
4.5.2005	jahodový džem	kyselina benzoová	Řecko	SZPI
4.5.2005	borůvkový džem	kyselina benzoová	Řecko	SZPI
11.5.2005	rozinky	ochratoxin A	Írán	SZPI
11.5.2005	rozinky	ochratoxin A	Turecko	SZPI

13.5.2005	fazole v tomatě	Sn	Itálie	SZPI
13.5.2005	bezvaječné těstoviny	chinolinová žlut' E 104	Vietnam	SZPI
13.5.2005	pastinák	Cd	Polsko	SZPI
18.5.2005	hlávkový salát	endosulfan	Itálie	SZPI
26.5.2005	pistácie	aflatoxiny	Írán	SZPI
7.6.2005	skleničky a džbánky	migrace Cd a Pb	Čína	OOVZ
15.6.2005	sklenice	migrace Cd a Pb	Írán přes ČR	OOVZ
17.6.2005	sklenice	migrace Cd a Pb	Írán přes Nizozemí	OOVZ
1 7.6.2005	mletá paprika	annato/bixin/norbixin	Španělsko přes Nizozemí	SZPI
20.6.2005	živí pstruzi	malachitová zeleň	Slovensko	SVS ČR
21.6.2005	rozinky	ochratoxin A	Írán přes Německo	SZPI
1.7.2005	paprikové koření	annato/bixin/norbixin	Španělsko přes Nizozemí	SZPI
8.7.2005	rozinky	ochratoxin A	Uzbekistán	SZPI
8.7.2005	doplňěk stravy	ozáření	JAR	SZPI
15.7.2005	hovězí maso	SRM(specifikovaný rizikový material)	Polsko	SVS ČR
15.7. 2005	proslazené třešně	SO2	Čína přes Spoj.království	SZPI
21.7.2005	paprika	barvivo Sudan 1	Indie	SZPI
28.7.2005	rybí moučka	živočišné tkáně	Německo	ÚKZÚZ
11.8.2005	lískové oříšky	aflatoxiny	Turecko	SZPI
12.8.2005	arašídy	aflatoxiny	Čína přes Litvu	SZPI
9.9.2005	gřepový extrakt Grefit	benzenthonium chlorid	Švédsko	SZPI
9.9.2005	gřepový extrakt- Citricidal	benzenthonium chlorid	USA přes Spojené království přes Slovensko	SZPI
9.9.2005	gřepový extrakt Grefit	benzenthonium chlorid	Švédsko	SZPI
5.10.2005	hovězí hlavy	organoleptické změny, koliformní bakterie	Belgie prostřednictvím Německa	SVS ČR
10.10.2005	pistácie	aflatoxiny	Írán	SZPI
7.11.2005	pistácie	aflatoxiny	Írán	SZPI
25.11.2005	žitná mouka	ochratoxin A	Slovensko	SZPI

30.11.2005	jahodový džem	E 210 – kyselina benzoová E 200 – kyselina sorbinová	Řecko	SZPI
1.12.2005	cukroví	E 110 – žluť SY	Španělsko přes Německo	SZPI
21.12.2005	grepový extrakt	benzenthonium chlorid	Irsko	SZPI
22.12.2005	lískové oříšky	aflatoxiny	Azerbajdžán	SZPI
22.12.2005	jahodový džem	E 200 – kyselina sorbinová	Řecko	SZPI
23.12.2005	potravinové doplňky	ozáření	USA přes Maďarsko	SZPI

Pramen: [Literatura 11]

Graf 1:

V roce 2005 přijala ČR prostřednictvím NKM celkem 51 oznámení (viz tabulka 3), z toho 23 (45 %) spadalo do kompetencí SZPI. Ta zajistila jejich došetření v terénu a zpětně o výsledcích šetření informovala formou dodatečných oznámení. V jednom případě se na došetření podílela spolu s Českou obchodní inspekcí.

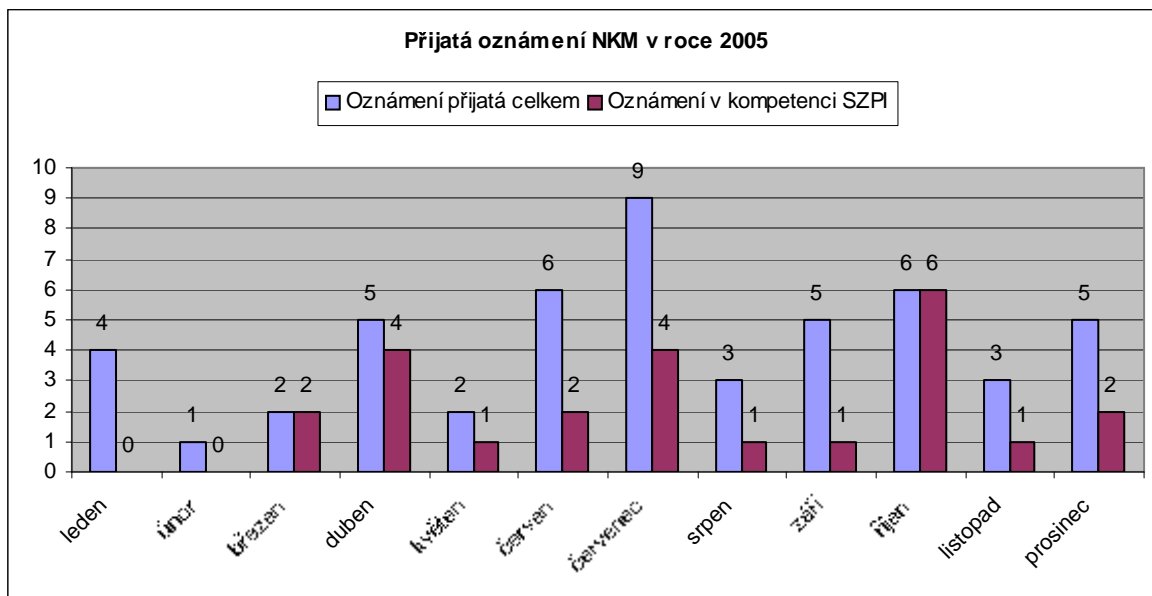
Tabulka 3: Oznámení přijatá – rok 2005

Datum	Notifikuje	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu	Dozorový orgán
10.1.2005	Maďarsko	rybí moučka	chloramfenikol	Island přes Německo	SVS ČR, ÚKZÚZ
24.1.2005	Estonsko	krmná směs pro dojnice	organický selen	Irsko přes Maďarsko	ÚKZÚZ
24.1.2005	Estonsko	krmná směs Sel-plex	organický selen	Irsko přes Maďarsko	ÚKZÚZ
24.1.2005	Estonsko	krmná směs pro prasnice	organický selen	Irsko přes Maďarsko	ÚKZÚZ
1.2.2005	Slovensko	sardinky v oleji	histamin	Thajsko	SVS ČR
1.3.2005	Německo	skleničky	migrace Cd a Pb	Čína	OOVZ
23.3.2005	Švýcarsko	Worcestrová omáčka	barvivo Sudan 1	Spoj. Království	SZPI
30.3.2005	Spojené království	Worcestrová omáčka	barvivo Sudan 1	Spoj. Království	SZPI
1.4.2005	Slovensko	rybí moučka	živočišné tkáně	Lotyšsko	ÚKZÚZ
15.4.2005	Slovensko	mletá pálivá paprika	barvivo Sudan 1	Španělsko přes ČR	SZPI
19.4.2005	Slovensko	nealko nápoj černý rybíz	azorubin E122	ČR	SZPI
20.4.2005	Slovensko	chilli prášek	barvivo Para Red	Uzbekistán přes Španělsko	SZPI
26.4.2005	Slovensko	rozinky	ochratoxin A	Írán přes ČR	SZPI
4.5.2005	Slovensko	mletá pálivá paprika	barvivo Sudan 1 a Sudan 4	Španělsko přes ČR	SZPI
26.5.2005	Nizozemí	tuňákové řezy	oxid uhelnatý	Filipíny	SVS ČR
6.6.2005	Dánsko	mražená malinová drť	norovirus	Polsko	SZPI
10.6.2005	Slovinsko	nylonová stěrka	migrace primárních aromatických aminů	ČR	OOVZ
16.6.2005	Slovensko	pektinové želé	erytrozin E 127	Brazílie přes ČR	SZPI
16.6.2005	Německo	pstruh duhový	malachitová zeleň	Itálie	SVS ČR
27.6.2005	Slovensko	krmná směs pro drůbež	živočišné tkáně	ČR	ÚKZÚZ
30.6.2005	Nizozemí	tuňákové řezy	oxid uhelnatý	Indonésie	SVS ČR
1.7.2005	Slovensko	pálivá paprika	aflatoxiny	Slovensko	SZPI
6.7.2005	Slovensko	svítící lízátka	zadušení, absence značení	Čína	ČOI, SZPI
6.7.2005	Španělsko	klobása „fuet“	Listeria monocytogenes	Španělsko	SVS ČR
6.7.2005	Itálie	dětská výživa	patulin	Itálie	SZPI
7.7.2005	Nizozemí	tuňákové řezy	oxid uhelnatý	Filipíny	SVS ČR
8.7.2005	Slovensko	krabí maso	polyfosfáty	Thajsko	SVS ČR

11.7.2005	Nizozemí	paprika	annato/bixin/norbixin	Peru	SZPI
20.7.2005	Polsko	mražené kuřecí filety	tetracyklin	ČR	SVS ČR
26.7.2005	Německo	želatina	peroxid	Čína	SVS ČR
17.8.2005	Francie	dioxiny	rybí moučka	Francie	ÚKZÚZ
18.8.2005	Belgie	olivový olej	nevhodný k lidské spotřebě	Maroko	SZPI
31.8.2005	Maďarsko	krůtí maso	Salmonella spp	Maďarsko	SVS ČR
14.9.2005	Itálie	hovězí rolka	Salmonella Typhimurium	Itálie	SVS ČR
14.9.2005	Itálie	hovězí maso	Salmonella Typhimurium	Itálie	SVS ČR
14.9.2005	Slovensko	mletý černý pepř	Salmonella spp	Vietnam přes ČR	SZPI
28.9.2005	Maďarsko	měkký sýr Harlekýn	Escherichia coli	ČR přes Slovensko	SVS ČR
28.9.2005	Maďarsko	měkký sýr Camembert	Escherichia coli	ČR přes Slovensko	SVS ČR
6.10.2005	Slovensko	kari prášek	Barvivo Sudan 1	ČR	SZPI
7.10.2005	Nizozemí	arašídý	aflatoxiny	Brazílie	SZPI
7.10.2005	Nizozemí	arašídý	aflatoxiny	Čína	SZPI
10.10.2005	Polsko	maliny	norovirus	Polsko	SZPI
21.10.2005	Slovensko	žitná mouka	ochratoxin A	Slovensko	SZPI
25.10.2005	Německo	nealkoholický šumivý nápoj	aktivní kvašení (nebezpečí exploze lahve)	Polsko prostřednictvím ČR	SZPI
24.11.2005	Spojené království	maso neznámého původu	ilegální obchodování	neznámá	SVS ČR
25.11.2005	Finsko	potravni doplněk	nepovolená barviva nového typu noni extrakt	Irsko	SZPI
25.11.2005	Německo	maso různého druhu	podezření na ilegální obchodování	Německo	SVS ČR
9.12.2005	Polsko	doplněk krmiva	části kostí such. živočichů	Čína přes Belgie	ÚKZÚZ
14.12.2005	Maďarsko	drůbeží maso	podezření na ilegální obchod	ČR a SR	SVS ČR
15.12.2005	Nizozemí	dětská výživa	části skla	Polsko	SZPI
21.12.2005	Dánsko	uzený losos	dusitany	Norsko	SVS ČR
23.12.2005	Německo	lískové oříšky	aflatoxiny	Turecko, Ruská federace	SZPI

Pramen: [Literatura 11]

Graf 2:

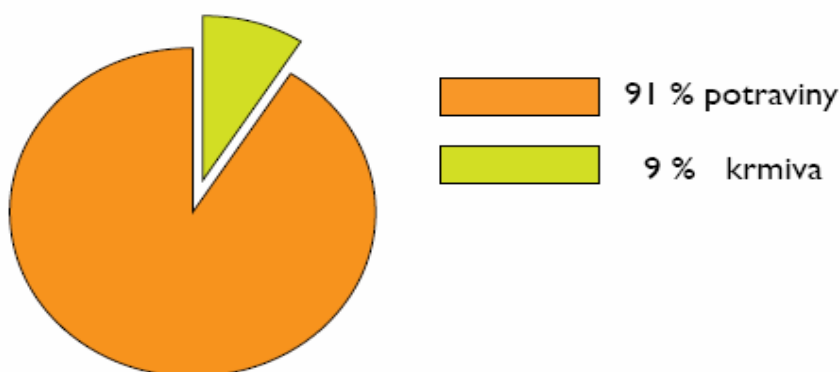

5 Analýza oznámení v rámci systému RASFF za rok 2005

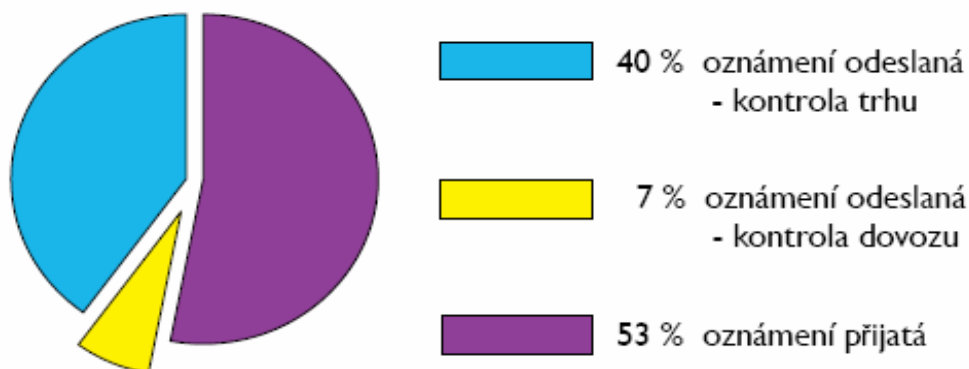
5.1 Statistika oznámení v České republice ve srovnání s Evropskou unií v roce 2005

Z celkového počtu 6897 oznámení (týkajících se potravin i krmiv) zpracovaných na úrovni Evropské unie v roce 2005 řešila Česká republika celkem 96 oznámení. Jedná se o oznámení, ve kterých byla Česká republika uvedena jako země původu, nebo byl do ní výrobek distribuován, nebo ve kterých byla Česká republika uvedena jako dodavatel do jiného členského státu. Počet oznámení v kategoriích Varování a Informace byl v České republice v poměru 72 : 24.

Graf 3: Podíl oznámení týkajících se potravin a krmiv na celkovém počtu oznámení týkajících se České republiky v roce 2005 (procentuální podíl)

Graf 4: Podíl jednotlivých oznámení v roce 2005 dle zpracování týkajících se České republiky (procentuální podíl)

Z celkového počtu 96 oznámení bylo v roce 2005 Českou republikou přijato 51 oznámení (tzn. 53 %), 38 oznámení bylo odesláno jako výsledek kontroly trhu (tzn. 40 %) a sedm oznámení bylo odesláno jako výsledek kontroly dovozu potravin a surovin ze třetích zemí (tzn. 7 %).

V následující tabulce je patrný významný nárůst u přijatých oznámení a u oznámení odeslaných zjištěných na základě kontroly trhu v porovnání s rokem 2004. V sekci odeslaných oznámení při kontrole dovozu byl zaznamenán výrazný pokles v počtu nevyhovujících zásilek o 74 %.

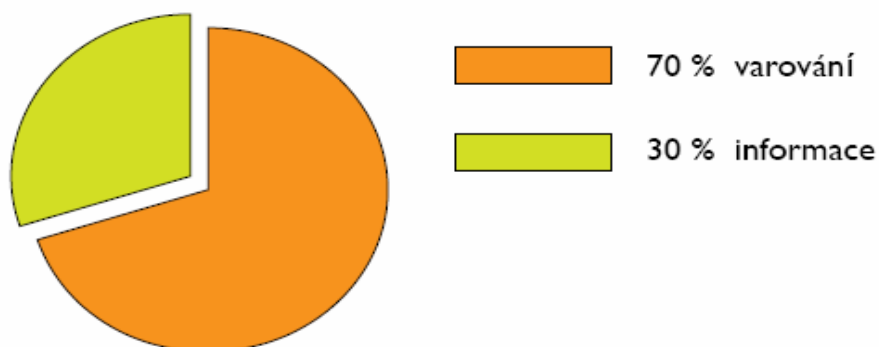
Celkový počet oznámení za rok 2005 zaznamenal nárůst o 35 % v porovnání s rokem 2004.

Tabulka 4: Vývoj počtu oznámení týkajících se České republiky od roku 2003

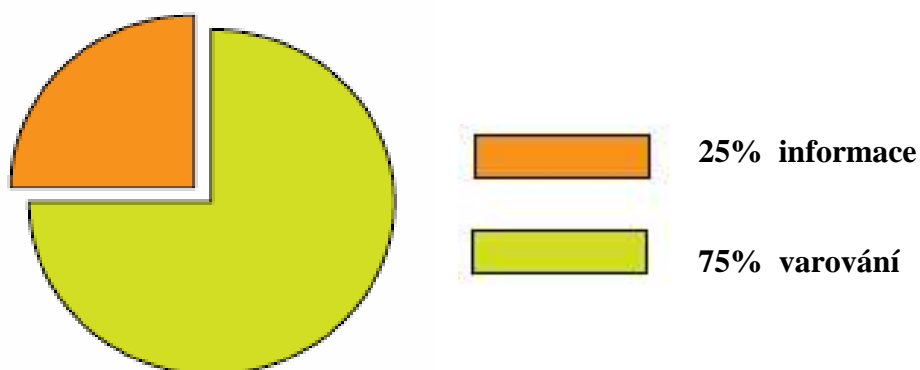
Rok	Oznámení přijatá	Oznámení odeslaná-kontrola trhu	Oznámení odeslaná-kontrola dovozu	Celkem
2003	10	0	0	10
2004	18	17	27	62
2005	51	38	7	96
2005 změna oproti roku 2004	+65%	+55%	-74%	+35%

Na úrovni Evropské unie vzrostl v roce 2005 počet oznámení o 28,5 % oproti roku 2004; tedy z celkového počtu 5562 oznámení v roce 2004 na 6897 oznámení v roce 2005. Z celkového počtu oznámení v roce 2005 se Česká republika zabývala necelými 2 % oznámení. Nejvíce oznámení bylo zasláno Evropské komisi ze strany Itálie, Německa, Španělska, Spojeného království a Nizozemí. Největší podíl oznámení na úrovni Evropské unie tvořila oznámení odeslaná Evropské komisi na základě kontroly dovozu a kontroly trhu.

Graf 5: Podíl oznámení v kategorii Varování a Informace v roce 2005 na úrovni Evropské unie

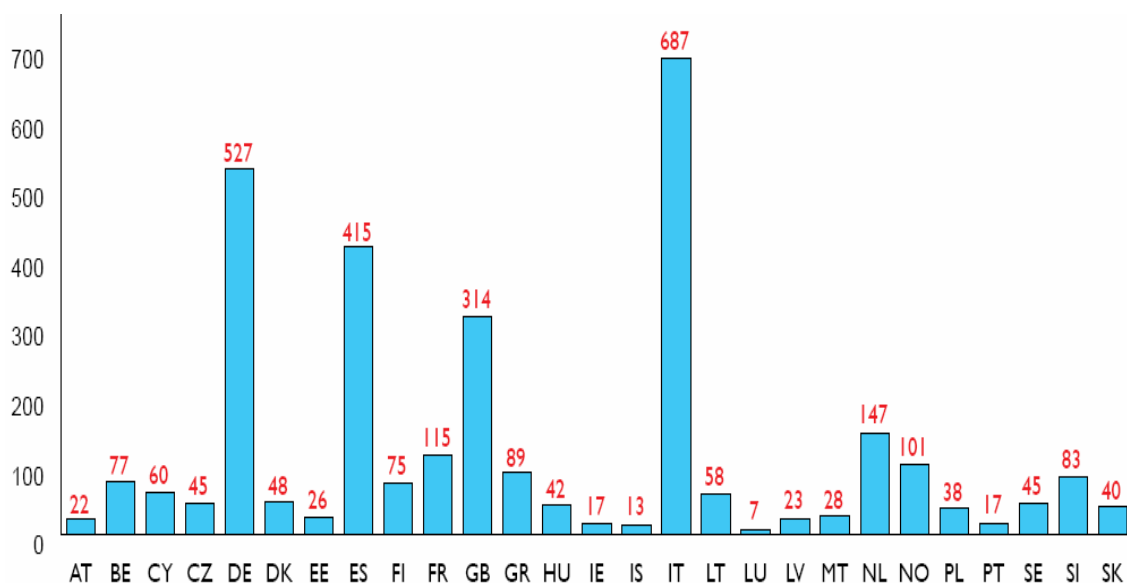

Graf 6: Podíl oznámení v kategorii Varování a Informace v roce 2005 v České republice

V následujícím grafu je znázorněn počet oznámení odeslaných Evropské komisi jednotlivými členskými státy na základě kontroly trhu, kontroly dovozu, stížností spotřebitelů a vlastním záchytem společnosti (jedná se o případy, kdy společnost dle povinnosti vyplývající z článku 19 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 neprodleně uvědomí příslušné orgány o potravině, kterou uvedla na trh, a která může být škodlivá pro lidské zdraví. Společnost sama aktivně řeší výskyt rizikového výrobku.

Graf 7: Podíl originálních oznámení přijatých Evropskou komisí z jednotlivých členských států v roce 2005

Pramen: [Literatura 11]

Na úrovni Evropské unie tvořila největší podíl oznámení týkající se ryb a výrobků z ryb, masa a výrobků z masa a dále také různé kategorie suchých skořápkových plodů. Z hlediska identifikovaného nebezpečí bylo Evropské komisi odesláno nejvíce oznámení na základě nadlimitního obsahu patogenních mikroorganismů (173 oznámení zaslala Itálie) a mykotoxinů (227 oznámení z Německa, 265 ze Španělska, 112 z Itálie, 104 ze Spojeného království).

V oblasti krmiv v roce 2005 obdržela Evropská komise celkem 85 oznámení, což jsou necelá 3% z celkového počtu oznámení přijatých Evropskou komisí. Z nich většina byla tvořena oznámeními v kategorii Informace (63 oznámení). Oznámení byla zaslána z 19 členských států. Nejvíce jich zaslalo Finsko (25 %), následuje Itálie a Slovinsko. Asi 59 % z celkového počtu oznámení se týkalo krmiv původem z Evropské unie.

5.2 Oznámení přijatá systémem RASFF v České republice

Z počtu 51 oznámení přijatých Českou republikou prostřednictvím NKM v roce 2005 spadalo 23 oznámení (45 %) do kompetencí SZPI (z toho jedno oznámení bylo v šetření SZPI ve spolupráci s ČOI). 19 oznámení (37 %) spadalo do kompetencí SVS ČR (z toho jedno oznámení bylo v šetření SVS ČR ve spolupráci s ÚKZÚZ a jedno oznámení

ve spolupráci s Orgány ochrany veřejného zdraví - OOVZ). ÚKZÚZ řešil v roce 2005 sedm oznámení (14 %) a OOVZ oznámení dvě (4 %). Počet přijatých oznámení v kategoriích Varování a Informace byl v poměru 44 : 7.

Největší podíl nevyhovujících výrobků se vyskytoval v kategorii koření a omáček. Jednalo se především o výrobky s obsahem nepovolených barviv (Sudan 1, Sudan 4, Para Red). Významný podíl nevyhovujících výrobků byl dále zaznamenán v kategorii krmiv, jednalo se především o krmiva s obsahem nepovolených přídatných látek, nepovolených reziduí veterinárních léčiv nebo s přítomností tkání suchozemských živočichů. U masa a masných výrobků byla ve třetině případů předmětem oznámení mikrobiální kontaminace.

Graf 8: Oznámení přijatá, rozdělená podle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2005 (procentuální podíl)

Pramen: [Literatura 11]

Mezi chemické kontaminanty, které tvořily největší podíl u nevyhovujících výrobků posuzovaných podle typu nebezpečí, patřily již zmíněná nepovolená barviva, dále nadlimitní přítomnost oxidu uhelnatého a dusitanů, a to především u ryb a výrobků z ryb. Významný podíl u výrobků posuzovaných podle typu nebezpečí tvořila mikrobiální kontaminace. Jednalo se především o zvýšený výskyt patogenu *Escherichia coli* v měkkých sýrech, *Salmonella typhimurium* a *Listeria monocytogenes* v mase.

Graf 9: Oznamení přijatá, rozdělená podle typu nebezpečí v roce 2005 (procentuální podíl)

Pramen: [Literatura 11]

Česká republika byla zmíněna jako země původu v osmi případech (viz tabulka 5).

Tabulka 5 : Oznamení přijatá, ve kterých byla Česká republika uvedena jako země původu

Datum	Oznamuje	Výrobek	Nebezpečí	Dozorový orgán
19.4. 2005	Slovensko	nealkoholický nápoj-černý rybíz	azorubin E122	SZPI
10.6. 2005	Slovensko	nylonová stěrka	migrace primárních aromatických aminů	OOVZ
27.6. 2005	Slovensko	krmná směs pro drůbež	živočišné tkáně	UKZUZ
20.7. 2005	Polsko	mražené kuřecí filety	Tetracyklin	SVS ČR
28.9. 2005	Maďarsko	měkký sýr	escheria coli	SVS ČR
29.9. 2005	Maďarsko	měkký sýr	escheria coli	SVS ČR
6.10. 2005	Slovensko	kari prášek	barvivo Sudan 1	SZPI
14.12.2005	Maďarsko	drůbeží masa	podezření na ilegální obchod	SVS ČR

Pramen: [Literatura 11]

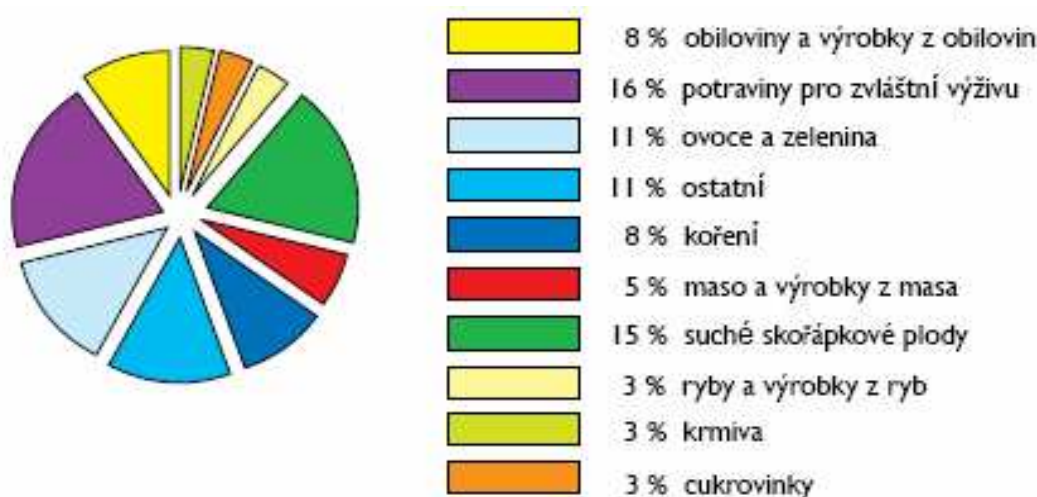
5.3 Oznámení odeslaná systémem RASFF z ČR

a) Oznámení odeslaná systémem RASFF z České republiky týkající se kontroly trhu

Z počtu 38 oznámení odeslaných z České republiky na Evropskou komisi (DG SANCO) řešila SZPI 31 případů (82 %), SVS ČR tři případy (8 %), OOVZ také tři případy (8 %) a jeden případ (2 %) spadal do kompetencí ÚKZÚZ. Počet odeslaných oznámení v kategoriích Varování a Informace byl v poměru 28 : 10.

Při kontrole trhu patřilo nejvíce nevyhovujících výrobků do kategorie ovoce a zeleniny. Z převážné části se jednalo o zpracované ovoce (džemy, sušené rozinky). Džemy nevyhovovaly z hlediska nadlimitního obsahu nepovolených přídatných látek (např. kyseliny benzoové, kyseliny sorbové). U sušených rozinek byl ve všech případech překročen limit pro přítomnost ochratoxinu A. V kategorii suchých skořápkových plodů byl ve většině případů zjištěn nadlimitní obsah aflatoxinů. U potravin pro zvláštní výživu (grepový extrakt) byla ve čtyřech případech zjištěna přítomnost benzethonium chloridu, látky nevhodné k lidské spotřebě. Dále pak bylo ve dvou případech prokázáno nepovolené ozáření.

Graf 10: Oznámení odeslaná na základě kontroly trhu, rozdělená podle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2005 (procentuální podíl)

Pramen: [Literatura 11]

U oznámení odeslaných na základě kontroly trhu tvořila chemická kontaminace opět největší podíl z hlediska typu nebezpečí. Nejčastěji byla zjištěna přítomnost nepovolených barviv, nadlimitního obsahu přídatných látek (kyselina benzoová, kyselina sorbová) a jiné. Přítomnost mykotoxinů byla zjištěna v 11 případech, a to především u suchých skořápkových plodů (pistácie, lískové ořechy a arašídny).

Graf 11: Oznámení odeslaná na základě kontroly trhu, rozdělená podle typu nebezpečí v roce 2005 (procentuální podíl)

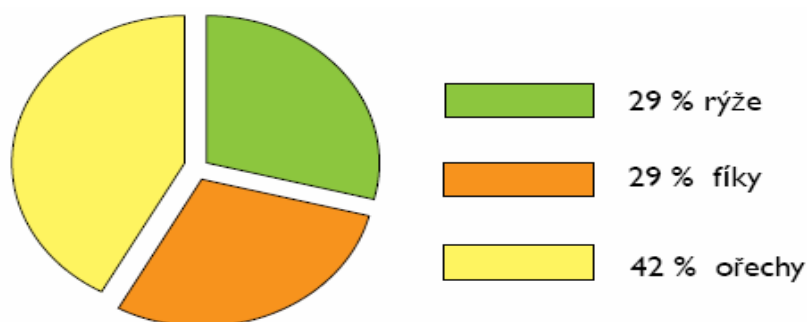

Pramen: [Literatura 11]

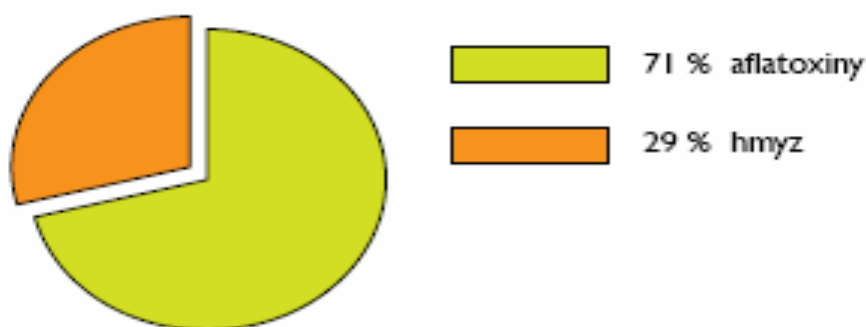
b) Oznámení odeslaná systémem RASFF z České republiky týkající se kontroly dovozu

Celkem bylo v roce 2005 v České republice ze vstupního bodu na trh Evropské unie odmítnuto sedm nevyhovujících zásilek. Všechny případy byly řešeny ve spolupráci SZPI a celních orgánů. Zemí původu bylo ve čtyřech případech Turecko, ve dvou případech Vietnam a v jednom případě pocházela zásilka z Číny. Všechna oznámení v této sekci spadala do kategorie Informace. V pěti případech byly důvodem k pozastavení zásilek aflatoxiny a ve dvou případech přítomnost hmyzu. Ve čtyřech případech byly zásilky vráceny do země původu (celkem 76 tun) a ve třech případech byly zásilky zničeny (1,5 tun).

Graf 12: Oznámení odeslaná na základě kontroly dovozu, rozdělená podle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2005 (procentuální podíl)

Graf 13: Oznámení odeslaná na základě kontroly dovozu, rozdělená podle typu nebezpečí v roce 2005 (procentuální podíl)

Kategorie suchých skořápkových plodů zahrnovala lískové oříšky, směs ořechů v medu a arašídů. Pět zásilek (kategorie - říky a ořechy) bylo odmítnuto na základě nadlimitního obsahu aflatoxinů.

5.4 Oznámení přijatá dle typu nebezpečí v ČR

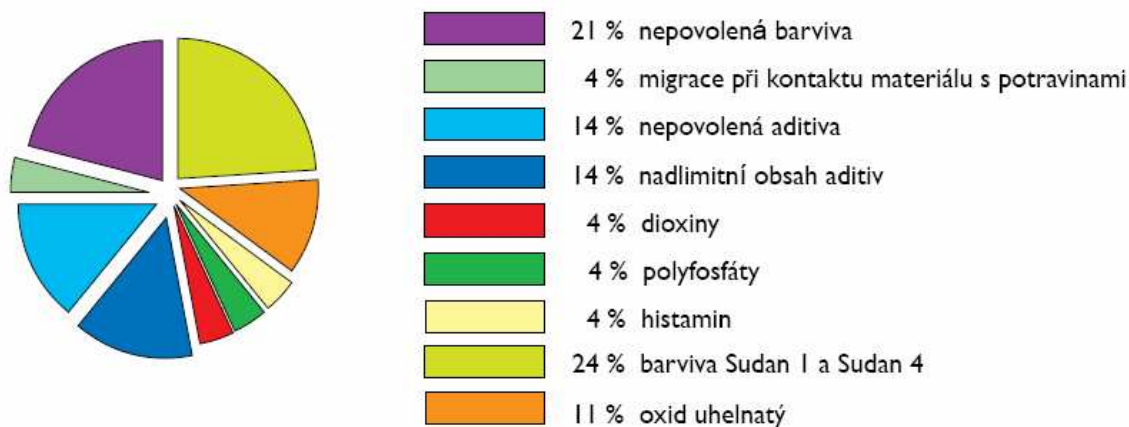
Oznámení s nejvyšším výskytem rozdělená dle typu nebezpečí:

Chemické kontaminanty

V roce 2005 NKM pro RASFF v České republice přijalo 18 oznámení spadajících do kategorie chemických kontaminantů (34 % z počtu přijatých oznámení). Jednalo se především o výrobky s přítomností nepovolených barviv, s nadlimitním obsahem přídatných látek nebo přítomností oxidu uhelnatého. Při kontrole trhu bylo zjištěno

a odesláno na Evropskou komisi (DG SANCO) 15 oznámení (39 % z počtu oznámení zjištěných při kontrole trhu) týkajících se z větší části zjištění nepovolených barviv. Při kontrole dovozu nebylo odesláno žádné oznámení spadající do kategorie chemických kontaminantů.

Graf 14: Podíl jednotlivých chemických kontaminantů

Pramen: [Literatura 11]

Tabulka 6 : Přehled zemí původu výrobků s nejčastějším výskytem chemických kontaminantů v roce 2005

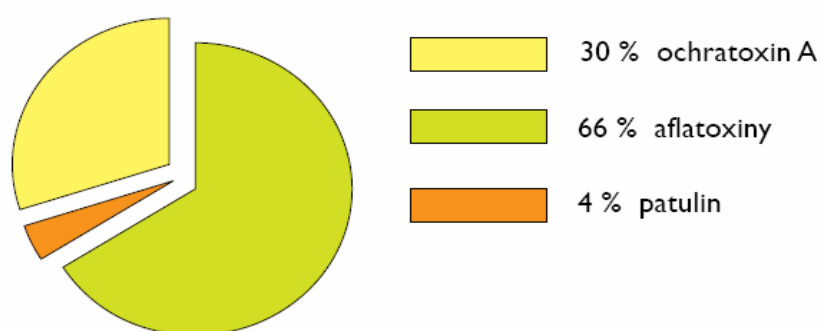
Země původu	Počet oznámení	Kategorie výrobku
Španělsko	5	Koření
Řecko	4	Ovoce a zelenina(džemy)
Česká republika	3	Různé
Čína	2	Ovoce a zelenina
Filipíny	2	Ryby a produkty z ryb
Spojené království	2	Koření
Švédsko	2	Potraviny pro zvláštní výživu
Thajsko	2	Ryby a produkty z ryb
Vietnam	2	Obiloviny a potraviny z obilovin
Brazílie	1	Jiné(pektinové želé)
Francie	1	Ryby a produkty z ryb
Indie	1	Koření
Indonésie	1	Ryby a produkty z ryb
Irsko	1	Potraviny pro zvláštní výživu
Norsko	1	Ryby a produkty z ryb
Peru	1	Koření
USA	1	Potraviny pro zvláštní výživu
Uzbekistán	1	Koření

Pramen: [Literatura 11]

Mykotoxiny

V roce 2005 bylo přijato sedm oznámení týkajících se přítomnosti mykotoxinů (14 % z počtu přijatých oznámení). Na základě zjištění při kontrole trhu bylo odesláno 11 oznámení (29 % z počtu oznámení odeslaných na základě zjištění při kontrole trhu) a při kontrole dovozu bylo zadrženo a nepropuštěno do volného oběhu pět zásilek (71 % z počtu oznámení zjištěných při kontrole dovozu). Graf ukazuje podíl jednotlivých druhů mykotoxinů.

Graf 15: Podíl jednotlivých druhů mykotoxinů

Tabulka 7: Přehled zemí původu výrobků s nejčastějším výskytem mykotoxinů

Země původu	Počet oznámení	Kategorie výrobku
Turecko	7	Suché a skořápkové plody
Írán	6	Ovoce a zelenina(rozinky)
Čína	3	Suché a skořápkové plody
Slovensko	3	Obiloviny a potraviny z obilovin
Ázerbajdžán	1	Suché a skořápkové plody
Brazílie	1	Suché a skořápkové plody
Itálie	1	Ovoce a zelenina(dětská výživa)
Uzbekistán	1	Ovoce a zelenina
Uzbekistán	1	Koření

Pramen: [Literatura 11]

5.5 Oznámení týkající se třetích zemí

Česká republika přijala 18 oznámení z celkového počtu 51 oznámení, kde je uveden původ výrobku ze třetí země. Jeden případ se týkal nevyhovujících lískových ořechů původem z Turecka jako kandidátské země.

Na základě kontroly trhu v České republice bylo zjištěno 19 případů, z celkového počtu 38, kdy výrobek pocházel ze třetích zemí, což svědčí o kvalitní práci státního dozoru. Ve většině případů se jednalo o přítomnost aflatoxinů nebo ochratoxinu A, a to především u výrobků v kategorii ořechů nebo zpracovaného ovoce (sušené rozinky). Nejčastěji zmiňovanou zemí původu byl Írán (šest případů) a Čína (tři případy). Ve dvou případech pocházel výrobek z Turecka. Při kontrole dovozu byl zaznamenán původ ze třetích zemí u sedmi případů. Ve čtyřech případech pocházely nevyhovující výrobky opět z Turecka.

Celkový počet oznámení týkajících se třetích zemí byl na úrovni Evropské unie 2084 oznámení, z čehož bylo 1733 oznámení v kategorii Informace a 351 oznámení v kategorii Varování. Česká republika šetřila celkem 37 oznámení, z toho bylo devět oznámení v kategorii Informace a 28 oznámení v kategorii Varování.

Lze vysledovat i počty oznámení, ve kterých figurovaly kandidátské země (12). Na úrovni Evropské unie se jednalo celkem o 231 oznámení, z toho 203 oznámení bylo v kategorii Varování a 28 oznámení v kategorii Informace. V České republice bylo šetřeno celkem sedm oznámení, z toho jedno oznámení bylo v kategorii Varování a šest oznámení bylo v kategorii Informace.

5.6 Vyhodnocení RASFF v ČR za rok 2005

Z celkového počtu 96 oznámení řešených členy sítě v České republice lze konstatovat, že v průběhu roku nelze vysledovat měsíční závislost na výskytu určité kategorie výrobku ani typu nebezpečí.

Ukazuje se, že počet oznámení řešených v systému RASFF v České republice i na úrovni Společenství vzrůstá, v České republice o 35 % a na úrovni Evropské unie o 28,5 % v porovnání s rokem 2004. V roce 2005 byla všechna oznámení vyřešena a byla přijata opatření, kdy ve většině případů došlo ke stažení výrobku z trhu.

6 Závěr

Současný systém v Evropské unii a jednotlivých státech Evropské unie zajišťující bezpečnost potravin je celosvětově jedním z nejspolehlivějších a v současné době obecně dobře fungujícím systémem. Nicméně zkušenosti inspekčních orgánů Komise Evropské unie, která provádí pravidelné kontroly v členských zemích, dokládají velké rozdíly ve způsobu, jakým je bezpečnost potravin zabezpečována v jednotlivých zemích Evropské unie. To znamená, že spotřebitel si nemůže být jist, že se mu v celém společenství dostane stejné ochrany. Evropská unie proto vytváří společný rámec pro zřízení a činnost kontrolních systémů tak, aby tato kontrola garantovala bezpečnost potravin v rámci celé Evropské unie.

Počet oznámení v systému RASFF každoročně roste, v r. 2005 se jejich počet z ČR zvýšil o 35 % proti r. 2004, v rámci EU o 28 % (v r. 2005 celkem 6 827 oznámení). Největší počet oznámení na úrovni EU se týkal ryb, masa a výrobků z nich a suchých skořápkových plodů. Nejčastěji se jednalo o mikrobiální patogeny a mykotoxiny.

Tento nárůst notifikací je způsoben aktivním zapojením nových členských států do systému RASFF, důvěrou členských států ve funkčnost systému a počtem oznámení původem ze zemí mimo Evropské společenství.

Na území ČR byla oznámení řešena institucemi: SZPI, SVS ČR, OOVZ a ÚKZÚZ. Oznámení se nejčastěji týkala koření a omáček (17 %), nejčastějším nebezpečím byla nepovolená barviva. U masa (16 % oznámení) byla ve třetině případů nebezpečím mikrobiální kontaminace. 15 % oznámení se týkalo krmiv, kde byly nejčastějším nebezpečím nepovolené přídatné látky a léčiva a také přítomnost tkáně suchozemských živočichů.

Spolupráce členů sítě v České republice za rok 2005 je hodnocena jako účinná, systém jako funkční a efektivní s vysokým technickým vybavením. Vzniklé problémy byly řešeny na interních schůzkách mezi jednotlivými členy sítě. Existence pracovní skupiny pro RASFF, která se schází od roku 2002, se také ukazuje jako účinná. Jednání této skupiny se účastní kontaktní osoby členů sítě s cílem průběžného hodnocení funkčnosti systému, vzájemné informovanosti, školení osob v používání technických prostředků a návrhů na zdokonalení systému.

Z výše uvedených údajů lze vysledovat, že počet hlášení do systému RASFF na úrovni EU i ČR má rok od roku stoupající tendenci. Je zřejmé, že to není způsobeno pouze

nově přistupujícími členy EU a následným rozšiřováním vnitřního trhu, ale především výborně fungujícím systémem RASFF, jehož funkčnost a především spolehlivost aktivně přispívá k ochraně zdraví občanů EU i ČR a ke kvalitnímu a plnohodnotnému způsobu života.

7 Summary

The primary aim of this study is the definition of the function of the RASFF system, established in the Czech Republic based on the Regulation No. 178/2002 of the European Parliament and of the Council. Secondary aim is the analysis of the most frequently occurring notifications and hazardous foods available in the Czech market.

The Czech Republic became a full member of the European Union on 1 May 2004. Hence, it has decided to adopt Community rules and to become part of the common European market. This decision also entails a need to respect all commitments resulting from *acquis communautaire*. One of the basic commitments laid down in the Treaty establishing European Community is that to guarantee high level of health protection and to strengthen consumer protection.

Basic legal framework in the EU, as well as in the Czech Republic, is provided by Regulation No. 178/2002 of the European Parliament and of the Council. It covers all stages of production, processing and distribution of food and feed (the food chain) and as a key principle identifies risk analysis – a process consisting of three components: risk assessment, risk management and risk communication.

The legal basis for the European Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) is Regulation (EC) No. 178/2002 of the European Parliament and of the Council, specifically Articles 50 – 52.

In the Czech Republic, it is defined in Act No. 110/1997 Coll., on foodstuffs and tobacco products, as subsequently amended, and in Act No. 91/1996 Coll., on feedstuffs, as subsequently amended, and in more details it is governed by Government Regulation No. 98/2005 Coll., establishing rapid alert system on emergence of risk of threatening human health by food and feed, which came into force on 1 March 2005.

Individual members of the RASFF network in the Czech Republic is the CAFIA, which is at the same time the National Contact Point, Central Institute for Supervising and Testing in Agriculture, public health protection bodies, veterinary administration bodies, customs services, State Office for Nuclear Safety, Ministry of Justice and Ministry of Agriculture.

The CAFIA plays two roles in the system. On one hand, it is a state body supervising compliance with obligations laid down by the Food Act, on the other hand, pursuant to Article 15(4) of this Act, it is the National Contact Point (NCP) for the Rapid Alert System for Food and Feed (RASFF) in the Czech Republic.

In 2005, the CAFIA received 51 notifications through NCP; of this, 24 (47%) fell within CAFIA competencies which ensured their investigation in the field and through additional notification informed back on the results. The Czech Trade Inspection participated in investigation of one case.

A total of 38 notifications regarding market inspection were sent from the Czech Republic through NCP; of this, 31 cases (82%) arose from CAFIA inspection activities. In connection with import controls of food and raw materials originating in third countries, NCP notified 7 cases of consignments rejected on borders and not placed on the market.

The CAFIA is involved in these cases together with customs services in accordance with agreement on mutual collaboration and cooperation, concluded between the CAFIA and the General Directorate of Customs.

Key words: food safety, RASFF system, National Contact Point (NCP), health protection

8 Přehled použité literatury

- [1] Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (v platném znění)
- [2] Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích (v platném znění)
- [3] Zákon č. 146/2002 Sb., o SZPI a o změně některých souvisejících zákonů (v platném znění)
- [4] Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (v platném znění)
- [5] Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví (v platném znění)
- [6] Nařízení ES č. 178/2002 o bezpečnosti potravin
- [7] Nařízení vlády č. 98/2005 Sb., stanovující systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv
- [8] Vyhláška č. 147/98 Sb. o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby
- [9] Usnesení vlády č. 1320 ke Strategii bezpečnosti (nezávadnosti) potravin v České republice
- [10] Směrnice č. 92/59/EHS, o všeobecné bezpečnosti výrobků
- [11] Zpráva o činnosti systému rychlého varování pro potraviny a krmiva v ČR za rok 2005. Praha: Mze, 2006, 22 s. ISBN 80-7084-539-2
- [12] časopis Kvalita potravin, ročník 5, číslo 1, strana 16-21, ISSN 1213-6859
- [13] www.mze.cz
- [14] www.sagit.cz

[15] www2.euroskop.cz

[16] www.svscr.cz

[17] www.szpi.gov.cz

[18] www.ukzuz.cz

[19] www.srs.cz

[20] www.agronavigator.cz

[21] www.europa.eu.int

[22] www.szu.cz

Seznam příloh

Příloha A: Varování (Alert notifikace) přijatá NKM za rok 2003

Informace (Non-alert notifikace) přijaté NKM za rok 2003

Příloha B: Varování (Alert notifikace) odeslaná NKM za rok 2004

Informace (Non-alert notifikace) odeslané NKM za rok 2004

Přílohy

Příloha A: Varování (Alert notifikace) přijatá NKM za rok 2003

Notifikace označené modře se týkají krmiva, všechny ostatní notifikace se týkají potravin.

Datum	Notifikující země	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu
20.2.2003	Německo	vaječný prášek	Salmonella spp., Bacillus Cereus	ČR
3.4.2003	Belgie	název neuveden, kategorie výrobků: vaječné výrobky	Metabolit nitrofuranů (AOZ)	Indie
27.6.2003	Nizozemí	mražené "cat tiger" vařené (Parapenaepsis spp.)	chloramfenikol	Vietnam
23.9.2003	Německo	Tandoori Masala Barbecue Ground -koření	barvivo Sudan 1	Anglie
7.10.2003	Německo	Tandoori Masala Barbecue Ground - koření	barvivo Sudan 1	Anglie
25.10.2003	Itálie	Pluxbenton KWK Granular Bentonite	Arzen	USA

Pramen: Ing. Marta Pospíšilová

Informace (Non-alert notifikace) přijaté NKM za rok 2003

Notifikace označené modře se týkají krmiva, všechny ostatní notifikace se týkají potravin.

Datum	Notifikující země	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu
16.1.2003	Německo	zink oxid - ZNO, 78% Zn	dioxiny	Polsko
neuvedeno	Německo	nízkoerukové řepkové expelery	nepovolené živočišné tkáně (stopy)	ČR
25.7.2003	Německo	mletý anýz	Salmonella Agona	neznámá
10.11.2003	Belgie	copper-II-oxide (CuO)	dioxiny	Singapur

Pramen: Ing. Marta Pospíšilová

Příloha B: Varování (Alert notifikace) odeslaná NKM za rok 2004

Datum	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu	Dozorový orgán
6.5.2004	pistácie ve skořápce	aflatoxiny	Irán	SZPI
5.8.2004	perník s jablečnou náplní	plísně	Polsko	SZPI
7.9.2004	pálivá omáčka	barvivo Sudan 1	Česko	SZPI
7.9.2004	pálivá omáčka	barvivo Sudan 1	Česko	SZPI

Pramen: Ing. Marta Pospíšilová

Informace (Non-alert notifikace) odeslané NKM za rok 2004

Notifikace označené modře se týkají krmiva, všechny ostatní notifikace se týkají potravin.

Datum	Produkt	Důvod ohlášení	Země původu	Dozorový orgán
7.5.2004	potravinové doplňky	kadmium	Čína	SZPI
24.5.2004	sójová omáčka	3-monochlor-1,2-propandiol (3-MCPD)	Vietnam	SZPI
10.6.2004	pražené a solené pistácie	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
24.6.2004	jádra burských oříšků	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
24.6.2004	jádra burských oříšků	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
24.6.2004	jádra burských oříšků	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
24.6.2004	jádra burských oříšků	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
25.6.2004	chlazený tuňák	rtuť	Indonésie	SZPI, GŘC
29.6.2004	pistácie ve skořápce	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
29.6.2004	pistácie ve skořápce	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
29.6.2004	pistácie ve skořápce	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
29.6.2004	pistácie ve skořápce	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
29.6.2004	pražené a solené pistácie	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
30.6.2004	pistáciové oříšky	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
30.6.2004	pistáciové oříšky	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
30.6.2004	pistáciové oříšky	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
30.6.2004	pistáciové oříšky	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
2.7.2004	rybí moučka	(savčí) protein	Německo	SVS ČR, ÚKZUZ
8.7.2004	burské oříšky bez skořápky	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
8.7.2004	burské oříšky bez skořápky	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
8.7.2004	sójová omáčka	3-monochlor-1,2-propandiol (3-MCPD)	Vietnam	SZPI
8.7.2004	sójová omáčka	3-monochlor-1,2-propandiol (3-MCPD)	Vietnam	SZPI
15.7.2004	zelené pistáciové oříšky	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC

15.7.2004	pražené a solené pistácie	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
12.8.2004	ananas	nadměrný obsah siřičitanů	Thajsko	SZPI
12.8.2004	sójová omáčka	3-monochlor-1,2-propandiol (3-MCPD)	Vietnam	SZPI
27.8.2004	potravní doplňky	rtuť	Čína	SZPI, GŘC
30.8.2004	pistácie ve skořápce	aflatoxiny	Irán	SZPI, GŘC
30.8.2004	pražená a solená jádra arašídů	aflatoxiny	Čína	SZPI, GŘC
7.10.2004	ananas	nadměrný obsah siřičitanů	Thajsko	SZPI
7.10.2004	ananas	nadměrný obsah siřičitanů	Thajsko	SZPI
6.10.2004	ananas	nadměrný obsah siřičitanů	Thajsko	SZPI
6.10.2004	ananas	nadměrný obsah siřičitanů	Thajsko	SZPI
19.10.2004	sušené fíky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC
19.10.2004	sušené fíky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC
19.11.2004	sušené fíky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC
9.12.2004	sušené fíky	aflatoxiny	Turecko	SZPI, GŘC

Pramen: Ing. Marta Pospíšilová

Seznam zkratek

BRC	British Retail Consortium Scheme
ČOI	Česká obchodní inspekce
ČR	Česká republika
DG SANCO	Generální ředitelství Evropské komise pro zdraví a ochranu spotřebitele (Directorate General for Health and Consumer Affairs)
EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority)
EFTA	Evropské sdružení volného obchodu (European Free Trade Association)
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EP	Evropský Parlament
EU	Evropská unie
FVO	Food and Veterinary Office - Potravinový a veterinární úřad EU
GMO	Geneticky modifikované organismy
GŘC	Generální ředitelství cel
HACCP	Hazard Analysis Critical Control Point - Systém kritických bodů
ICBP	Informační centrum bezpečnosti potravin
IFS	International Food Standard
IS	Informační systém
KS	Koordinační skupina bezpečnosti potravin
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NKM	Národní kontaktní místo systému RASFF
OOVZ	Orgány ochrany veřejného zdraví
RASFF	Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (Rapid Alert System for Food and Feed)
SRS	Státní rostlinolékařská správa
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
SZÚ	Státní zdravotní ústav
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací

Seznam tabulek

Tabulka 1: Oznámení odeslaná – kontrola dovozu 2005

Tabulka 2: Oznámení odeslaná – kontrola trhu 2005

Tabulka 3: Oznámení přijatá – rok 2005

Tabulka 4: Vývoj počtu oznámení týkajících se České republiky od roku 2003

Tabulka 5: Oznámení přijatá, ve kterých byla Česká republika uvedena jako země
původu

Tabulka 6: Přehled zemí původu výrobků s nejčastějším výskytem chemických
kontaminantů v roce 2005

Tabulka 7: Přehled zemí původu výrobků s nejčastějším výskytem mykotoxinů

Seznam grafů

- Graf 1: Oznámení odeslaná prostřednictvím NKM v roce 2005
- Graf 2: Oznámení přijatá NKM v roce 2005
- Graf 3: Podíl oznámení týkajících se potravin a krmiv na celkovém počtu oznámení týkajících se České republiky v roce 2005
- Graf 4: Podíl jednotlivých oznámení v roce 2005 dle zpracování týkajících se České republiky
- Graf 5: Podíl oznámení v kategorii Varování a Informace v roce 2005 na úrovni Evropské unie
- Graf 6: Podíl oznámení v kategorii Varování a Informace v roce 2005 v České republice
- Graf 7: Počet oznámení přijatých Evropskou komisí z jednotlivých členských států v roce 2005
- Graf 8: Oznámení přijatá, rozdělená podle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2005
- Graf 9: Oznámení přijatá, rozdělená podle typu nebezpečí v roce 2005
- Graf 10: Oznámení odeslaná na základě kontroly trhu, rozdělená podle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2005
- Graf 11: Oznámení odeslaná na základě kontroly trhu, rozdělená podle typu nebezpečí v roce 2005
- Graf 12: Oznámení odeslaná na základě kontroly dovozu, rozdělená podle kategorie nevyhovujícího výrobku v roce 2005
- Graf 13: Oznámení odeslaná na základě kontroly dovozu, rozdělená podle typu nebezpečí v roce 2005
- Graf 14: Podíl jednotlivých chemických kontaminantů
- Graf 15: Podíl jednotlivých druhů mykotoxinů